

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Resultatrapport for finansinstitusjoner

2014

Dato:
15.03.2015

SEKSJON/AVDELING:
BAFO/ANRAP

Innhold

INNHold	3
1 HOVEDINNTRYKK	4
2 MAKROØKONOMISK BAKGRUNN	6
3 STRUKTUREN I DET NORSKE FINANSMARKEDET	9
4 NORSKE OG NORDISKE FINANSKONSERN	13
NORSKE FINANSKONSERN	13
NORDISKE FINANSKONSERN	14
5 KREDITTINSTITUSJONER	17
BANKER	17
LIKVIDITETSRISIKO	25
SOLIDITET	31
FINANSIERINGSSKAPER	36
6 FORSIKRING OG PENSJON	41
LIVSFORSIKRINGSSKAPER	41
PENSJONSKASSER	46
SKADEFORSIKRINGSSKAPER	51
7 RESULTAT OG BALANSE FOR HVER BRANSJE	55
8 TABELLER FOR GRUPPER	61
BANKER	61

Redaksjonen ble avsluttet 11.mars 2015. Alle tall er foreløpige, og det tas forbehold om endringer.

1 Hovedinntrykk

Veksten i norsk økonomi avtok noe mot slutten av 2014, til en årsvekst i Fastlands-BNP ved utgangen året på 2,3 prosent. Oljeprisen ble halvert gjennom andre halvår. Investeringer i petroleumssektoren har utviklet seg svakt de siste kvartalene, men for året som helhet var investeringene på nivå med 2013. Arbeidsledigheten økte svakt gjennom 2014, men var fremdeles lav. Aktiviteten i boligmarkedet økte i 2014. Høy etterspørsel og relativt lavt tilbud har ført til en markert økning i boligprisveksten. Ved utgangen av januar 2015 var årsveksten kommet opp i 8,5 prosent, men det er betydelige regionale forskjeller. Samlet kredittvekst (K2) til husholdningene sank svakt i 2014, men var fremdeles 6,2 prosent ved utgangen av fjoråret. Gjeldsveksten er dermed fremdeles høyere enn inntektsveksten i husholdningene som gruppe. Internasjonale aksjemarkeder, særlig i USA men også i EU, viste verdistigning i 2014. Oslo Børs steg med 5 prosent for året som helhet, på tross av en nedgang i andre halvår. Rentenivået på statsobligasjoner sank både internasjonalt og i Norge. Rentene på statspapirer i de gjeldstyngede europeiske landene er likevel fremdeles betydelig høyere enn tyske renter. Korte statsrenter gikk også ned, til historisk lave nivåer. Den norske kronen svekket seg betydelig mot de fleste nøkkelvalutaer i 2014. Etter årsskiftet har kronen svekket seg ytterligere mot amerikanske dollar, men styrket seg noe mot øvrige valutaer.

Bankene oppnådde et resultat før skatt på nær 54 mrd. kroner i 2014, noe som var 17 prosent høyere enn året før. Resultatforbedringen medførte en økning i egenkapitalavkastningen på 0,7 prosentpoeng, til 12,7 prosent. Den viktigste forklaringen på bedringen i bankenes resultater var høyere netto renteinntekter, særlig som følge av lavere finansieringskostnader enn året før. Salget av Nets Holding førte også til betydelige gevinster for mange banker. Uten denne gevinsten ville bankenes egenkapitalavkastning vært nær uendret fra 2013. Engangseffekter i flere av de større bankene førte til svært lav vekst i totale driftskostnader, slik at kostnad/inntektsforholdet gikk ned fra 49,9 til 47,4 prosent. På tross av en viss økning i utlånstap i fjerde kvartal var totale tap for året fremdeles lave, tilsvarende 0,18 prosent av utlånsvolumet. Nivået på misligholdte engasjementer sank og utgjorde 1,3 prosent av utlån.

Årsveksten i samlede brutto utlån til kunder (inkludert utlån overført til OMF-foretak) økte betydelig fra utgangen av tredje kvartal til utgangen av året, til 7,1 prosent. Økningen i vekstrate i fjerde kvartal var delvis forårsaket av den betydelige kronesvekkelsen mot slutten av fjoråret, som gjør at utlån denominert i valuta øker i verdi regnet om til norske kroner. Utlånsveksten til innenlandske personkunder økte også i fjerde kvartal, til 6,4 prosent ved utgangen av året. Veksten i utlån til innenlandske bedriftskunder var beskjeden siste år, men økte i fjerde kvartal til 4,1 prosent for året. 12-månedersveksten for utlån til utenlandske bedriftskunder var negativ i ni etterfølgende kvartaler frem til tredje kvartal, men ble snudd til en økning på 10 prosent ved årsskiftet som følge av kronesvekkelsen mot slutten av fjoråret. Innskudd fra kunder økte med 8,4 prosent siste år. Innskuddsdekningen økte svakt, til 62 prosent.

Finansieringsselskapene, som i hovedsak driver virksomhet innenfor leasing og bil- og forbruksfinansiering, oppnådde et samlet resultat før skatt på 3,6 mrd. kroner i 2014, en økning på 0,5 mrd. kroner fra året før. Hovedårsaken til resultatforbedringen var engangseffekt ved salg av portefølje. Justert for dette var det en svak resultatnedgang for selskapene samlet. Utlånstapene var nær uendret, og tilsvarte 0,5

prosent av utlån, mens misligholdsnivået gikk noe ned. Egenkapitalavkastningen sank med ett prosentpoeng, til 15,7 prosent. Årsveksten i utlån til forbruksfinansiering var 9,4 prosent, noe lavere enn ett kvartal tidligere.

Livsforsikringsselskapene fikk et resultat før skatt på 5,9 mrd. kroner i 2014, mot 6,9 mrd. kroner året før. Oppreservering for langt liv og kundeoverskudd utgjorde til sammen 15,7 mrd. kroner. Kollektivporteføljen, som i hovedsak består av kontrakter med årlig garantert avkastning, oppnådde en bokført kapitalavkastning på 4,8 prosent. Det er om lag samme nivå som i 2013. Rentefallet i siste halvdel av 2014 bidro til større verdiøkning på obligasjonsporteføljen enn året før. Dette bidro til at verdijustert kapitalavkastning, som også inkluderer urealiserte verdiendringer, økte fra 5,9 til 6,4 prosent. Rentefallet, og utsikter til fortsatt lavt rentenivå, gir imidlertid betydelige utfordringer med å møte avkastningsgarantien fremover. Kursreguleringsfondet økte med 14 mrd. kroner, noe som er hovedbidraget til en styrket bufferkapital i livsforsikringsselskapene på 20 mrd. kroner i 2014. Ved utgangen av 2014 var bufferkapitalen i livselskapene 87 mrd. kroner. Dette tilsvarte 10,2 prosent av forsikringsforpliktelsene i kollektivporteføljen.

Pensjonskassene hadde et resultat før skatt på 3,8 mrd. kroner, mot 1,9 mrd. kroner i 2013. Bokført avkastning i pensjonskassene var 5,9 prosent, en økning fra 5 prosent i 2013. Den verdijusterte avkastningen var 7,4 prosent, mot 10,8 prosent i 2013. Nedgangen i verdijustert avkastning skyldes at aksjeoppgangen var langt større i 2013 enn i 2014. Avkastningen i pensjonskassene samlet var likevel noe høyere enn i livsforsikringsselskapene. Bufferkapitalen var 49 mrd. kroner ved utgangen av 2014, en økning på 8 mrd. kroner siden utgangen av 2013. Målt mot forsikringsforpliktelsene utgjorde bufferkapitalen 23 prosent, noe som er vesentlig høyere enn i livsforsikringsselskapene.

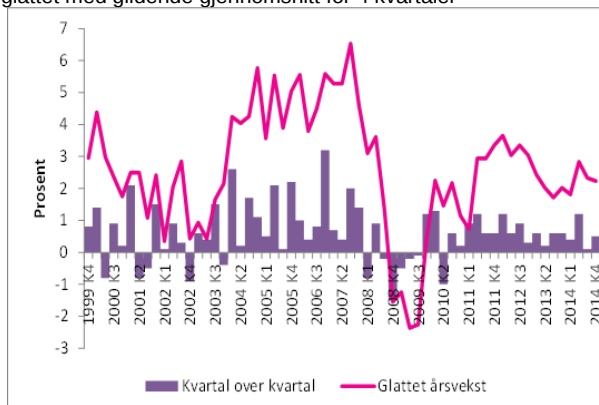
Skadeforsikringsselskapene (uten captives) hadde et resultat før skatt på 10 mrd. kroner i 2014, en økning på 3,3 mrd. kroner sammenlignet med året før. Bedringen i resultatet skyldes i hovedsak høy premievekst og økte finansinntekter. Combined ratio var 85 prosent for skadeforsikringsselskapene samlet i 2014, mot 89 prosent i 2013. Lavere skadeprosent bidro til bedringen, mens kostnadsprosenten var nær uendret. Bufferkapitalen utgjorde 40 mrd. kroner ved utgangen av 2014, en økning på 10 mrd. kroner siden utgangen av 2013.

2 Makroøkonomisk bakgrunn

Norsk økonomi

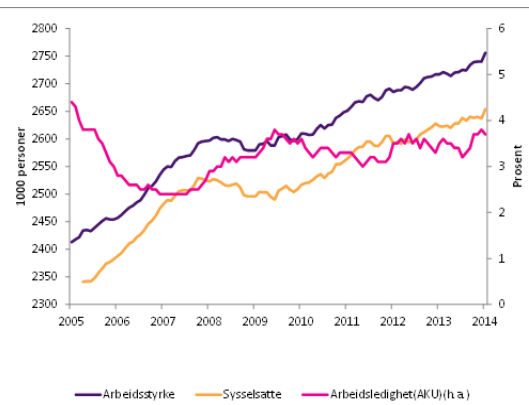
Foreløpige nasjonalregnskapstall viser at BNP for Fastlands-Norge økte med 0,5 prosent fra tredje til fjerde kvartal 2014. Det var oppgang i privat og offentlig forbruk samt økt eksport som bidro til veksten. En halvering av oljeprisen gjennom siste halvår 2014 bidro til at petroleumsinvesteringene falt. Det var også nedgang i bruttoinvesteringene på fastlandet. For 2014 sett under ett var BNP-veksten i Fastlands-Norge 2,3 prosent mens samlet BNP økte med 2,2 prosent. Veksten i husholdningenes forbruk var 2,1 prosent i 2014. Husholdningenes boliginvesteringer utviklet seg svakt gjennom hele fjoråret, og i fjerde kvartal var nedgangen over 3 prosent. På årsbasis var boliginvesteringene 1,6 prosent lavere enn i 2013. Investeringene i petroleumsnæringene hadde en topp i tredje kvartal 2013 og har deretter avtatt gradvis. For 2014 som helhet var imidlertid petroleumsinvesteringen på samme nivå som i 2013. Investeringene i Fastlands-Norge økte med 1,8 prosent i perioden, betydelig lavere enn de tre foregående årene. Eksporten av tradisjonelle varer økte gjennom 2014.

Figur 2.1: BNP for Fastlands-Norge. Tolv måneders vekst glattet med glidende gjennomsnitt for 4 kvartaler

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2.2: Arbeidsstyrke, sysselsetting og arbeidsledighet

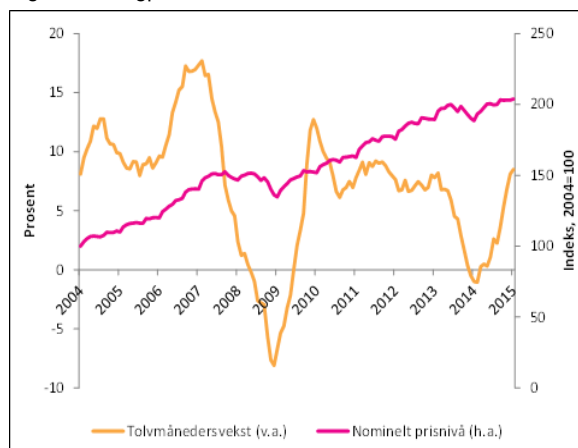

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Både arbeidsstyrken og sysselsettingen fortsatte å vokse gjennom 2014, se figur 2.2. Arbeidsledigheten målt ved AKU økte svakt fra 3,5 prosent av arbeidsstyrken ved inngangen av året til 3,7 prosent i november. Den registrerte arbeidsledigheten var 3,1 prosent i januar 2015, noe høyere enn i samme måned året før. Med en lavere veksttakt i norsk økonomi framover kan sysselsettingen svekkes.

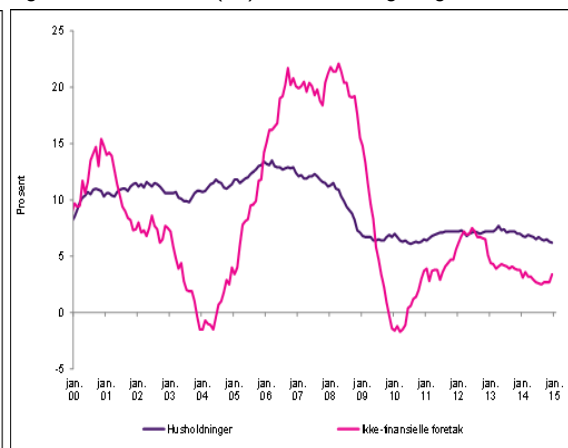
Aktiviteten i boligmarkedet tiltok betydelig gjennom 2014, og den sterke veksten i boligprisene har fortsatt inn i 2015, se figur 2.3. Markedet er preget av kraftig prisoppgang, høy omsetning og et relativt lavt tilbud. Prisene på brukte boliger økte med 2,9 prosent fra desember 2014 til januar 2015. Justert for sesongvariasjoner var veksten 0,6 prosent. På tolv månedersbasis var oppgangen i boligprisene 8,5 prosent. Det siste året har det imidlertid vært betydelige regionale forskjeller i prisutviklingen, der veksten har vært meget sterk i Oslo, Tromsø og Bergen og svakere i Stavanger.

Figur 2.3 Boligpriser

Kilder: Eiendom Norge, Finn.no og Eiendomsverdi

Figur 2.4 Kredittvekst (K2) til husholdninger og foretak

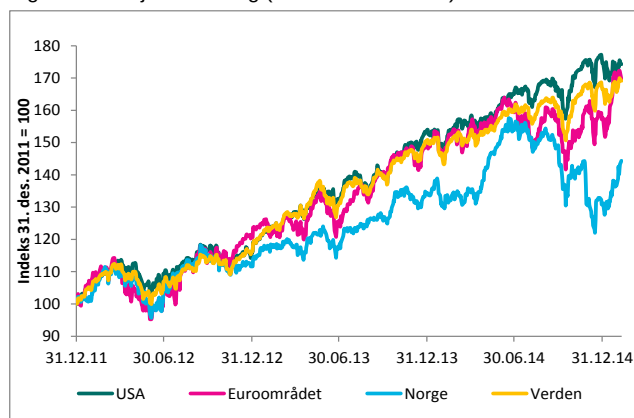
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Samlet kredittvekst til publikum (K3) avtok fra årsskiftet til oktober 2014. I november var det imidlertid en oppgang i tolv månedersveksten, til 6,2 prosent, hovedsakelig som følge av oppgang i utenlandsk bruttogjeld. Innenlandsk kreditt (K2) økte på tolv månedersbasis med 5,4 prosent i desember. Kredittveksten til husholdningene har avtatt fra 6,8 prosent i januar 2014 til 6,2 prosent i desember, (se figur 2.4) men er fortsatt høyere enn inntektsveksten. Utviklingen i foretakenes gjeld er i stor grad konjunkturbestemt, og kredittveksten til ikke-finansielle foretak har falt betydelig de siste par årene. I desember 2014 var tolv månedersveksten 3,4 prosent.

Aksje- og rentemarkeder

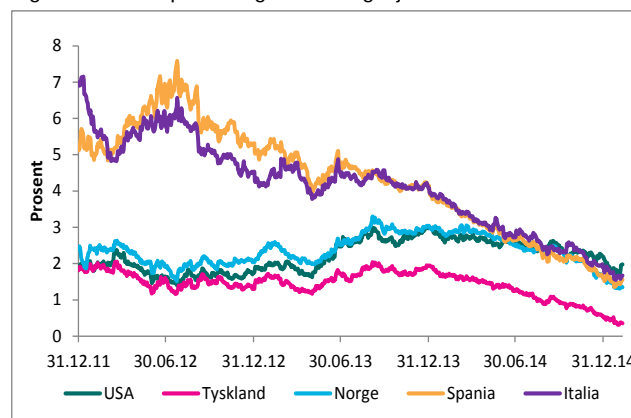
En stor del av aksjeindeksene internasjonalt steg gjennom 2014, se figur 2.5. Markedsutviklingen var spesielt sterk i USA. Utviklingen var positiv også i euroområdet, mens verdien av aksjene notert på Oslo Børs falt i andre halvår 2014. Hittil i år har aksjeindeksene i euroområdet og Norge steget, samtidig som det amerikanske markedet har vært relativt stabilt, se figur 2.5 og tabell 2.1.

Figur 2.5: Aksjeavkastning (MSCI Total Return)

Kilde: Thomson Reuters Datastream

Figur 2.6: Rente på 10-årige statsobligasjoner

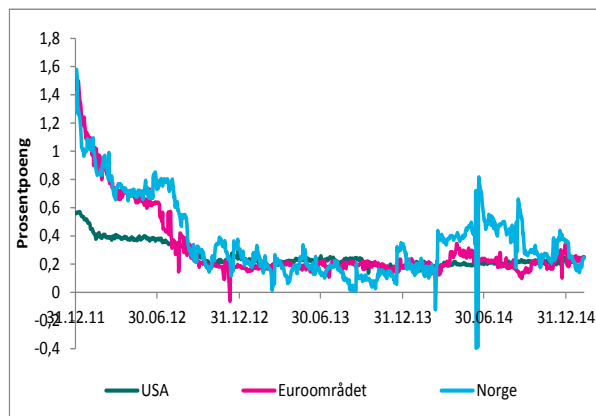

Kilde: Thomson Reuters Datastream

De lange statsrentene både internasjonalt og i Norge gikk ned gjennom 2014, se figur 2.6 og tabell 2.1. Nedgangen i de lange statsrentene fortsatte etter årsskiftet. Lange statsrenter i gjeldstyngede europeiske land har også trukket ned. De korte statsrentene i USA, euroområdet og Norge gikk ned i 2014. Hittil i 2015 har

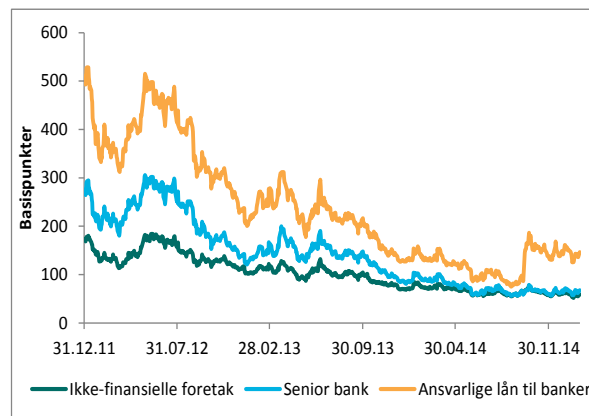
korte statsrenter i USA fortsatt å gå videre ned, mens europeiske og norske har gått litt opp. Spreaden mellom interbankrenter og korte statsrenter var i 2014 relativt stabil i både USA og euroområdet, se figur 2.7. I Norge varierte spreaden noe mer. Både korte og lange statsrenter er på historisk lave nivåer.

Figur 2.7: Spread, 3-mnd interbankrente og 3-mnd statssertifikater

Kilde: Thomson Reuters Datastream

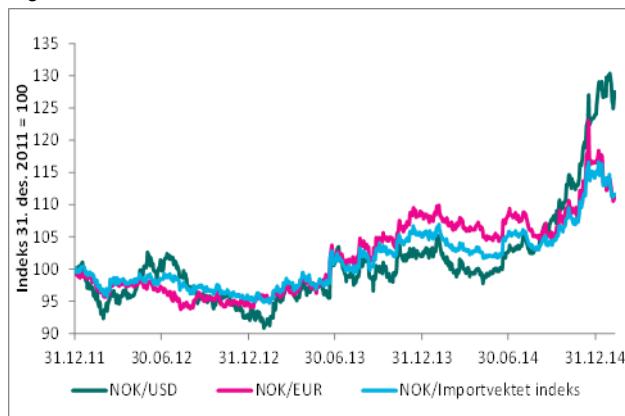
Figur 2.8: CDS på banker og ikke-finansielle foretak i EU

Kilde: Thomson Reuters Datastream

I 2014 gikk prisene på CDS-kontrakter på 5-årige seniorobligasjoner utstedt av banker og ikke-finansielle foretak i euroområdet ned henholdsvis 20 og 7 basispunkter, mens prisen på tilsvarende kontrakter for ansvarlige lån til banker i euroområdet steg 20 basispunkter, se figur 2.8. Økt usikkerhet bidro til at prisene på CDS-kontrakter på ansvarlige lån til banker steg markant i første halvdel av oktober. Hittil i 2015 har prisen på nevnte typer CDS-kontrakter gått litt ned for både ansvarlige lån til banker og ikke-finansielle foretak, og er om lag uforandret fra årsskiftet for CDS-kontrakter på senior bankobligasjoner. Prisingen av CDS-kontrakter tyder på at markedsaktørene i midten av februar vurderte europeiske senior bankobligasjoner som om lag like risikable som obligasjoner utstedt av europeiske ikke-finansielle foretak med høy kredittverdighet.

Figur 2.9: Valutakurser

Kilde: Thomson Reuters Datastream

Tabell 2.1: Utviklingen i verdipapirmarkedet. Endring i prosent (aksjer og valuta), basispunkter (renter og CDS)

	Nivå			Endring	
	31.12.2013	31.12.2014	09.02.2015	2014	Hittil 2015
Aksjer (MSCI)					
Norge				-2,6	10,4
USA				13,4	-0,2
Euroområdet				5,1	7,5
10-årige statsobligasjoner					
USA	3,01	2,17	1,98	-84	-19
Tyskland	1,94	0,54	0,35	-140	-19
Norge	3,00	1,54	1,28	-146	-26
Spania	4,15	1,61	1,56	-254	-5
Italia	4,09	1,89	1,67	-220	-22
3-mnd. statssertifikater					
Norge	1,35	1,12	1,14	-23	3
USA	0,07	0,04	0,01	-3	-3
Euroområdet	0,11	-0,25	-0,20	-36	5
Valuta					
NOK/EUR	8,426	9,037	8,615	7,3	-4,7
NOK/USD	6,113	7,433	7,640	21,6	2,8
NOK/Importvektet indeks	93,56	102,24	99,43	9,3	-2,7

Kilde: Thomson Reuters Datastream

I 2014 svekket den norske kronen seg markant mot de fleste nøkkelvalutaer, se figur 2.9 og tabell 2.1. Etter årsskiftet har kronen imidlertid styrket seg noe mot euro og en importvektet valutaindeks, mens svekkelsen mot amerikanske dollar har fortsatt.

3 Strukturen i det norske finansmarkedet

Der har ikke vært noen større strukturendringer i det norske finansmarkedet i 2014. De største finanskonsernene har om lag 70 prosent av total forvaltet kapital i banker, finansieringsforetak, verdipapirfond og forsikring ved utgangen av 2014.¹ Forvaltningskapitalen til DNB utgjorde 33 prosent av total forvaltet kapital. DNB har virksomhet i alle bransjer, og konsernet er den største kredittinstitusjonen og forvalteren av verdipapirfond og den nest største aktøren innenfor livsforsikring. Konsernet har også en betydelig virksomhet i utlandet som er inkludert i forvaltningskapitalen i tabell 3.1 og ved utgangen av 2014 stod DNBs internasjonale enheter for 19 prosent av konsernets utlån.² Sparebank1-alliansen er den nest største grupperingen i det norske finansmarkedet, etterfulgt av det svenske finanskonsernet Nordea som er representert i Norge gjennom Nordea Bank Norge, Nordea Liv og Nordea-fondene. I tillegg er KLP, Storebrand, Eika-Gruppen og Gjensidige også blant de største aktørene i finansmarkedet, selv om total markedsandel er relativt beskjeden. Samlet sett har finansgruppene størst markedsandeler innenfor livsforsikring og kredittvirksomhet.

Tabell 3.1: Strukturen i det norske finansmarkedet målt i prosent av forvaltningskapital* 31.12.14

Prosent av forvaltningskapital	Kredittinstitusjoner	Verdipapirfond	Skadeforsikring	Livsforsikring	Sum konsern
DNB	37	24	1	24	33
SpareBank1/Samarb. Sparebanker	14	4	6	3	11
Nordea	10	10	0	7	10
KLP	0,5	16	2	35	7
Storebrand	1	11	1	21	5
Eika-Gruppen	5	1	2	0	4
Gjensidige	0,5	0	28	1	1
Sum finanskonsern/allianser	68	66	40	92	71
Øvrige selskaper	32	34	60	8	29
Totalt marked	100	100	100	100	100

* For kredittinstitusjoner som inngår i bankkonsern er sum forvaltningskapital for bankkonsern benyttet. Med unntak av dette er sum forvaltningskapital for finansgrupper basert på sum forvaltningskapital i de ulike bransjer og vil avvike fra konsernregnskap. I totalmarkedet inngår norske bankers virksomhet i utlandet og utenlandske institusjoners filialer i Norge

** Kredittinstitusjoner omfatter banker, kredittforetak og finansieringsselskaper

*** For Sparebank 1-alliansen og Eika-Gruppen er eierbankene inkludert i markedsandelene

Utenlandske aktører har betydelige markedsandeler i det norske finansmarkedet, både gjennom filialer og datterselskaper. Filialene utgjør en særlig stor del av skadeforsikringsmarkedet, hvor to av de tre største selskapene, If Skadeforsikring og Tryg Forsikring, er utenlandske filialer. I bankmarkedet er to av de fire største bankene, Handelsbanken og Danske Bank, utenlandske filialer.

¹ Eksportfinans er ikke inkludert, heller ikke pensjonskassene.

² Kilde: DNB ASA Factbook for fjerde kvartal 2014.

Tabell 3.2: Utenlandskeide datterselskaper og filialers markedsandeler i det norske finansmarkedet målt i prosent av forvaltningskapital* 31.12.14

Prosent av forvaltningskapital	Kredittinstitusjoner	Skadeforsikring**	Livsforsikring
Utenlandskeide datterselskaper	12,4	0,5	8,0
Utenlandske filialer	12,9	28,4	0,3
Sum utenlandskeide	25,3	28,9	8,3
Norskeide institusjoner	74,7	71,1	91,7

* Grenseoverskridende virksomhet er ikke inkludert

** Som andel av brutto premieinntekter har utenlandske filialer en markedsandel på 39 prosent innenfor skadeforsikring

Kredittinstitusjoner

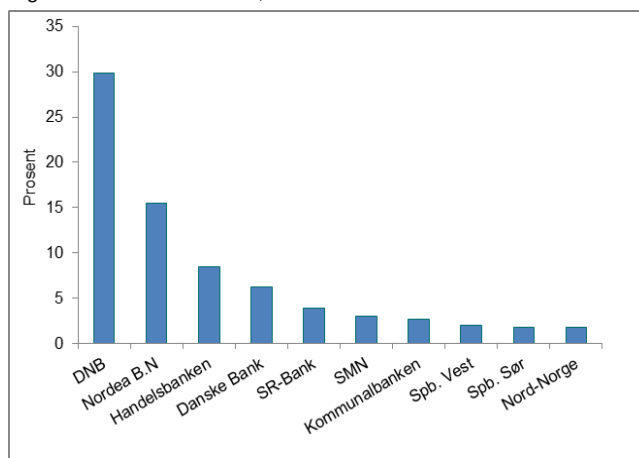
Det har vært en betydelig grad av stabilitet i kredittinstitusjonenes markedsandeler for utlån til innenlandske kunder det siste året. Utenlandske banker, både gjennom datterbanker og filialer, har en særlig sterk posisjon innenfor utlån til bedriftskunder, hvor de står for over en tredjedel av utlånsvolumet.

Tabell 3.3: Utenlandskeide kredittinstitusjoners markedsandeler i det norske kredittmarkedet (målt som andel av utlån til bedrifter og personkunder per 31.12.2014)

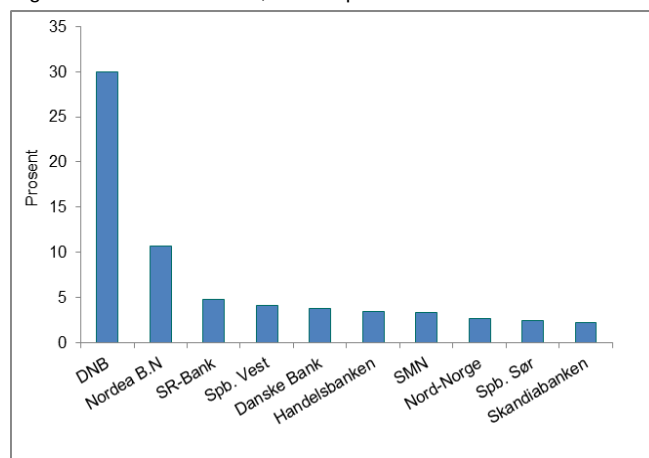
Prosent	Utlån til bedrifter	Utlån til personkunder
Norskeide kredittinstitusjoner	63,9	76,6
Utenlandskeide kredittinstitusjoner	36,1	23,4
... Herav juridiske enheter	17,7	12,3
... Herav filialer	18,4	11,0

DNB har en markedsandel på like under 30 prosent både for utlån til bedriftskunder og til personkunder. Tre av de fire største bankene for utlån til bedriftskunder er utenlandske banker.

Figur 3.1: Markedsandeler, utlån til bedrifter

Figur 3.2: Markedsandeler, utlån til personkunder

Livsforsikringsselskaper

Det er ti norske og to utenlandske livsforsikringsselskaper i det norske markedet, samt en del mindre utenlandske filialer. De tre største livsselskapene, KLP, DNB Livsforsikring og Storebrand Livsforsikring har 80 prosent av samlet forvaltningskapital. KLP har økt sin markedsandel med 3,3 prosentpoeng det siste året, mens DNB Liv og Storebrand har en nedgang i markedsandelen på 2,7 og 1,5 prosentpoeng. Nordea Liv, som er det største utenlandske livsselskapet, har en markedsandel på 7 prosent. Økningen i KLPs markedsandel har sammenheng med at DNB Livsforsikring og Storebrand Livsforsikring avvikler sine porteføljer med offentlige tjenestepensjonsordninger. Et betydelig antall kommuner og bedrifter med offentlig tjenestepensjon har flyttet sine ordninger til KLP. Etter avviklingen av de offentlige ordningene i Storebrand Livsforsikring og DNB Livsforsikring, er KLP det eneste livsforsikringsselskapet som tilbyr offentlig tjenestepensjon. Alternativet for kommunene er opprettelse av egne pensjonskasser.

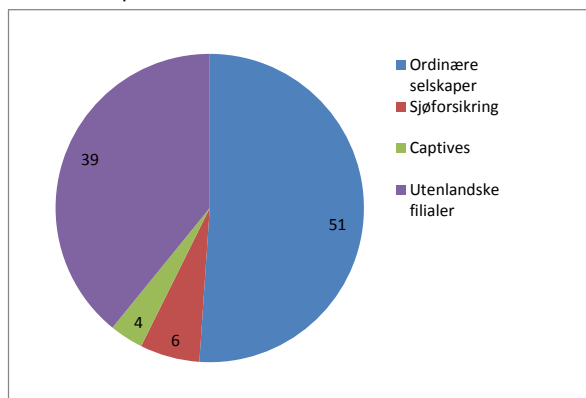
Figur 3.3: Markedsandeler målt i prosent av forvaltningskapital - livsselskaper

Skadeforsikringsselskaper

I det norske skadeforsikringsmarkedet er det 93 aktører. En stor andel av de små skadeforsikringsselskapene er sjøforsikringsselskaper og captives. Utenlandske filialer stod for 39 prosent av forfalt bruttopremie (ned fra 42 prosent i 2013). De fire største selskapene, Gjensidige Forsikring (norsk virksomhet), If Skadeforsikring, Tryg Forsikring og Sparebank 1 Skadeforsikring, hadde en samlet markedsandel på 60 prosent, opp fra 59 prosent i 2013. Gjensidige Forsikring har de siste årene hatt en betydelig sterkere vekst i premieinntektene enn de øvrige selskapene, noe som har ført til økning i markedsandelen det siste året fra 22 til 26 prosent. De utenlandske filialene har hatt nær null vekst i premieinntekter det siste året, og har dermed redusert markedsandelene i det norske markedet.

Figur 3.4: Markedsandeler målt i prosent av
forfalt bruttopremie i 2014

4 Norske og nordiske finanskonsern

Norske finanskonsern

De største norskeide finanskonsernene, DNB, Storebrand, Sparebank 1 Gruppen, KLP og Gjensidige er aktører innenfor de fleste delene av finanssektoren. For DNB var resultatet på 27,1 mrd. kroner i 2014, 4,4 mrd. kroner bedre enn i 2013. Bedringen kommer i hovedsak som følge av økte netto renteinntekter, reduserte kostnader og lave nedskrivninger på utlån. Storebrand bedret sitt resultat med 0,4 mrd. kroner til 2,4 mrd. kroner i 2014 sammenliknet med året før. Bedringen kan sees i sammenheng med god vekst i forvaltningskapitalen i delen av konsernet som omfatter innskuddspensjon, kapitalforvaltning og bankprodukter for privatpersoner. Gjensidige bedret resultat før skatt med 0,8 mrd. kroner, til 5,4 mrd. kroner i 2014. Solid premievekst og lavere innslag av storskader enn forventet bidro positivt til resultatet. Sparebank 1 Gruppen viste en bedring i resultatet på 0,7 mrd. kroner, til 2,4 mrd. kroner. I året 2014 flyttet 58 kommuner og 203 bedrifter sine offentlige tjenstepensjonsordninger, med til sammen over 30 mrd. kroner i forsikringsfond, til KLP. Resultat før skatt viste en bedring på 1,3 mrd. kroner, og var i 2014 på 1,2 mrd. kroner.

Tabell 4.1 Resultat før skatt for norskeide finanskonsern

	2014	2013
	Mill. kr.	Mill. kr.
DNB	27 102	22 709
Storebrand	2 601	2 194
SpareBank 1 Gruppen	2 406	1 659
KLP	1 189	-107
Gjensidige	5 400	4 574

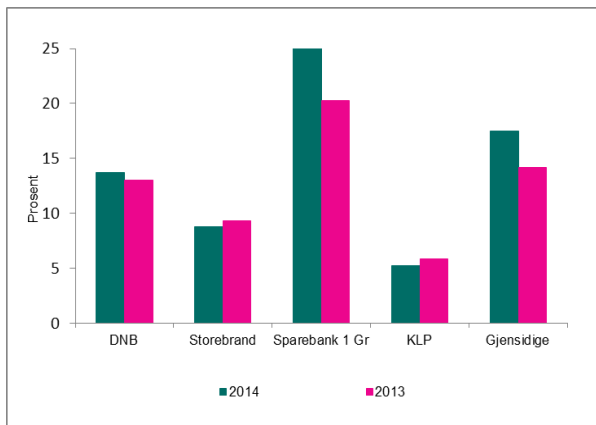
Kilder: Kvartalsrapporter

DNB hadde en egenkapitalavkastning³ på 13,7 prosent, en økning på 0,7 prosentpoeng sammenliknet med 2013. Egenkapitalavkastningen for Gjensidige var på 17,5 prosent, 3,3 prosentpoeng høyere enn i 2013. Sparebank 1 Gruppen hadde en egenkapitalavkastning på 28 prosent, en økning på 7,7 prosentpoeng sammenliknet med 2013. For Storebrand og KLP gikk egenkapitalavkastningen ned med henholdsvis 0,5 og 0,6 prosentpoeng, og var på henholdsvis 8,8 og 5,3 prosent i 2014.

Av de fem største norskeide finanskonsernene er DNB, Gjensidige og Storebrand børsnoterte. DNB og Gjensidige hadde en økning i aksjekursen på henholdsvis 3 og 14 prosent i 2014. Aksjekursen til Storebrand gikk ned 38 prosent i samme periode. Siden utgangen av 2014 og frem til 29. januar har aksjekursene til DNB økt med 1 prosent, Gjensidige med 8 prosent og Storebrand har falt med 19 prosent.

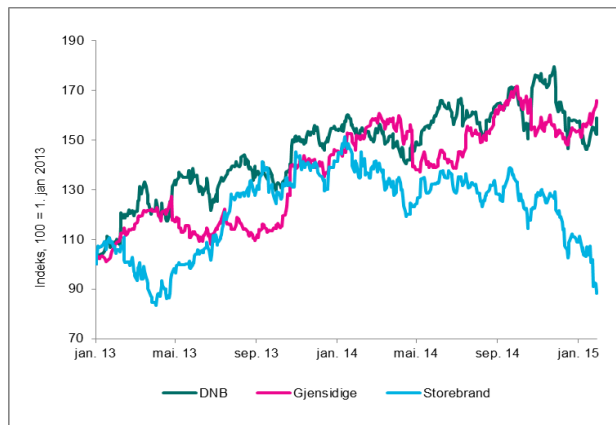
³ Tall for egenkapitalavkastning (etter skatt, annualisert) er beregnet av Finanstilsynet og kan derfor avvike fra konsernernes publiserte tall.

Figur 4.1: Egenkapitalavkastning etter skatt, annualisert

Kilder: Kvartalsrapporter og Finanstilsynet

Figur 4.2: Børsutvikling for norske finanskonsern

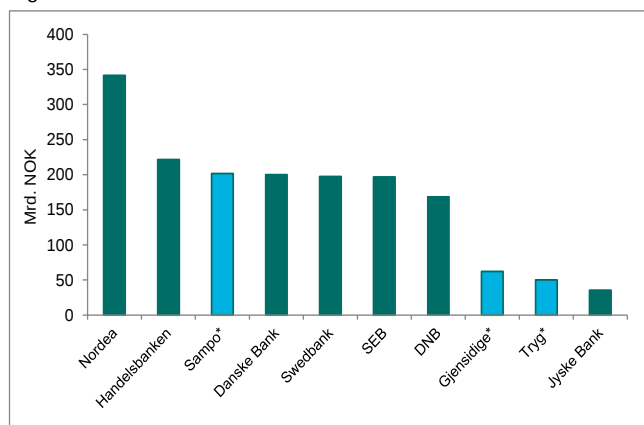

Kilde: Thomson Reuters Datastream

Nordiske finanskonsern

Nordea var det største nordiske finanskonsernet ved utgangen av 2014 med en forvaltningskapital på 6 048 mrd. norske kroner. Markedsverdien var i underkant av 350 mrd. NOK per 13. januar 2015. DNB var det fjerde største konsernet med en forvaltningskapital på 2 649 mrd. kroner. Etter markedsverdi var DNB nummer sju, med 170 mrd. NOK. Sju av de ti største finanskonsernene i Norden er bankdominerte, og sju av de åtte største har virksomhet i Norge.

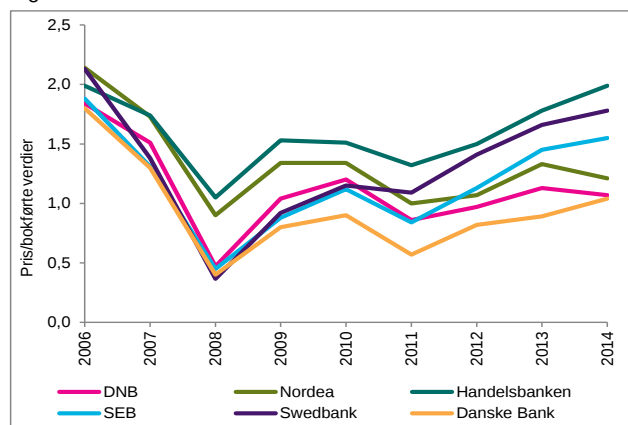
Figur 4.3: Markedsverdi nordiske finanskonsern

Kilde: J.P. Morgan, 13. januar 2015

*Sampo, Gjensidige og Tryg er forsikringsdominert

Figur 4.4: Pris/bokført verdi

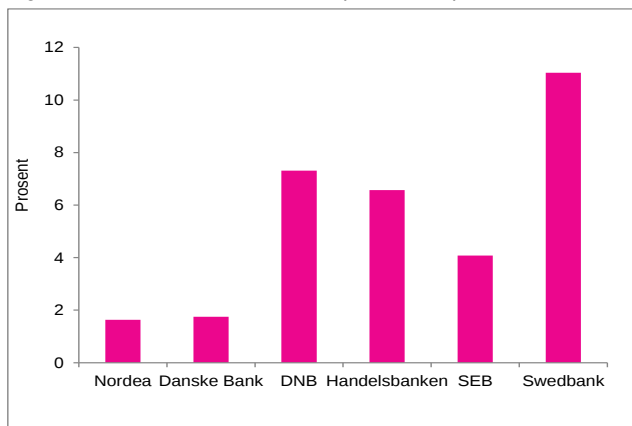

Kilde: J.P. Morgan, 13. januar 2015

Børsenes verdsettelse av nordiske bankaksjer i forhold til bokførte verdier (P/B) viste at Handelsbanken og Swedbank fortsatt lå høyest. DNB og Danske Bank var lavest verdsatt. Vurderes børskurs i forhold til løpende inntjening (P/E) var DNB lavest verdsatt med en børskurs på 8,3 ganger inntjeningen, mot et gjennomsnitt for de store nordiske bankene på 11,8. Handelsbanken lå høyest med en børskurs på 15,1 ganger inntjeningen. Tallene påvirkes av at DNB hadde en mindre positiv utvikling på børsen i begynnelsen av 2015 enn de andre nordiske bankene.

Alle de seks største nordiske bankkonsernene har økt utlån til kunder siste tolv måneder. Utlånsveksten har vært lavest i Nordea og Danske Bank, mens Swedbank har økt utlånene mest med 11 prosent.

Figur 4.5: Utlånsvekst 12 måneder (lokal valuta)

Kilde: Kvartalsrapporter

Figur 4.6: Egenkapitalavkastning (annualisert)

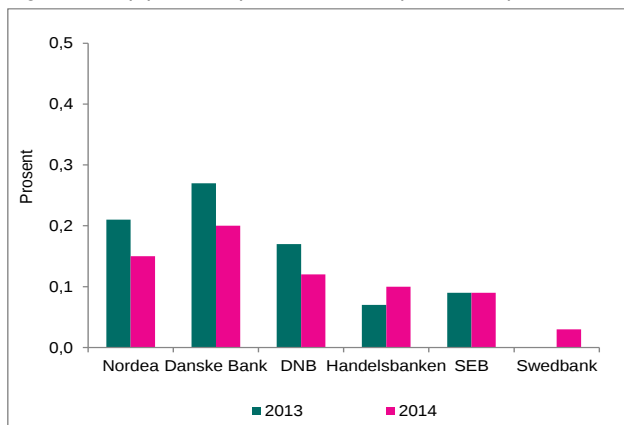

Kilde: Kvartalsrapporter

Danske Bank hadde en nedgang i resultatet fra året før som følge av nedskrivninger på goodwill med ca. 9 mrd. DKK. Justert for nedskrivningene var det økning i både resultat og egenkapitalavkastning i Danske Bank. De øvrige nordiske bankkonsernene hadde en resultatforbedring. Egenkapitalavkastningen økte, med unntak av Handelsbanken som hadde en liten reduksjon.

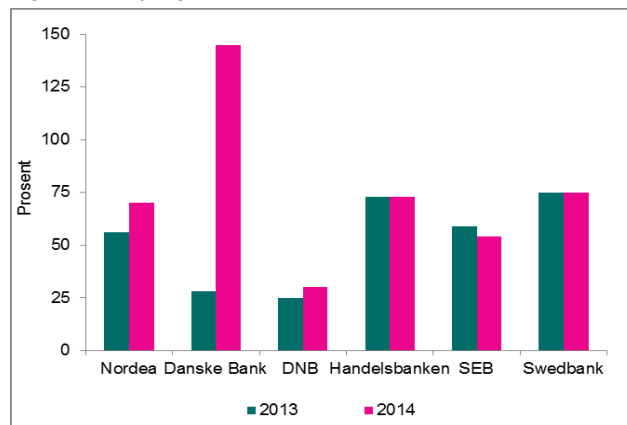
Utlånstapene har ligget på et lavt nivå i 2014, spesielt i DNB og de svenske konsernene Swedbank, Handelsbanken og SEB. For Danske Bank, Nordea og DNB var det en nedgang i tapsnivået sammenlignet med året før. DNB hadde lavest utbyttegrad av de største nordiske finanskonsernene i 2014 med 30 prosent.

Figur 4.7: Tap på utlån i prosent av utlån (annualisert)

Kilde: Kvartalsrapporter

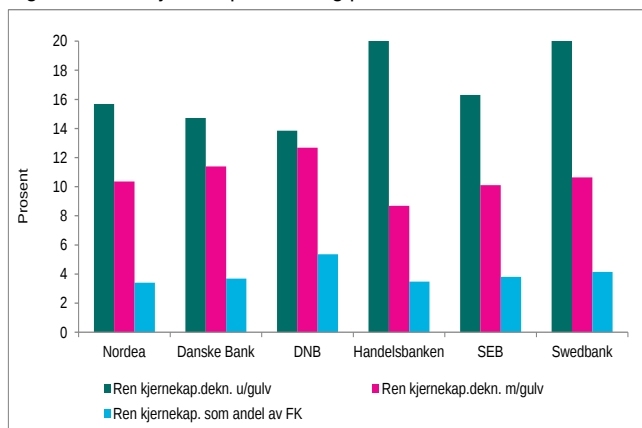
Figur 4.8: Utbyttegrad

Kilde: Kvartalsrapporter

DNB hadde høyest ren kjernekapitaldekning (med Basel I-gulv) ved utgangen av 2014 med 12,7 prosent. Differansen mellom ren kjernekapitaldekning med og uten gulv på beregningsgrunnlaget, varierte fra 1,1 til 11,7 prosentpoeng. Utslagene var klart størst for de svenske konsernene. DNB hadde lavest ren kjernekapitaldekning uten gulv med 13,8 prosent, men høyest ren kjernekapital som andel av forvaltningskapitalen med 5,4 prosent.

Figur 4.9: Ren kjernekapitaldekning per 31.12.2014

Kilde: Kvartalsrapporter

5 Kredittinstitusjoner

Banker

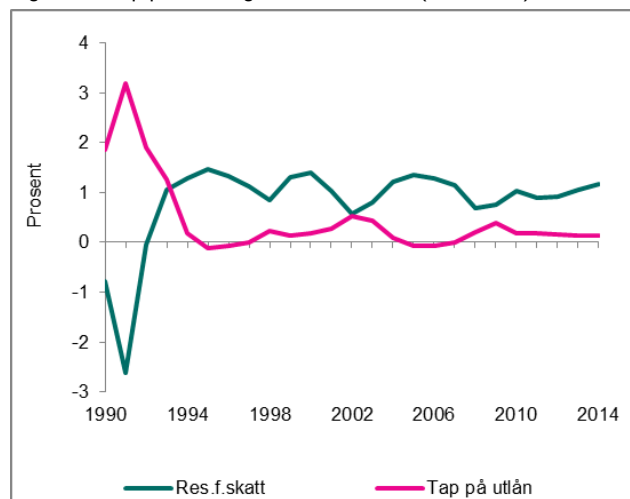
- Betydelig resultatforbedring, og lave utlånstap
- Høyere utlånsvekst, både til personkunder og bedriftskunder
- Gode vilkår for markedsfinansiering, lave risikopåslag på obligasjonsgjeld

Kapittelet tar for seg utviklingen i samtlige 125 norske banker. For banker som er finanskonsern benyttes regnskapstall for bankkonsern, for øvrige banker benyttes morbanktall. Når resultatposter sees i forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital, eller utlån, er prosentatsene annualisert. Det vises utvikling for tre grupper av banker: de syv største bankene (utgjør nær 79 prosent av forvaltningskapitalen i norske bankkonsern), mellomstore banker (23 banker med mer enn 10 mrd. kroner i forvaltningskapital, som utgjør 15 prosent av total forvaltningskapital) og mindre banker (95 banker med mindre enn 10 mrd. kroner i forvaltningskapital, som utgjør nær 7 prosent av total forvaltningskapital).

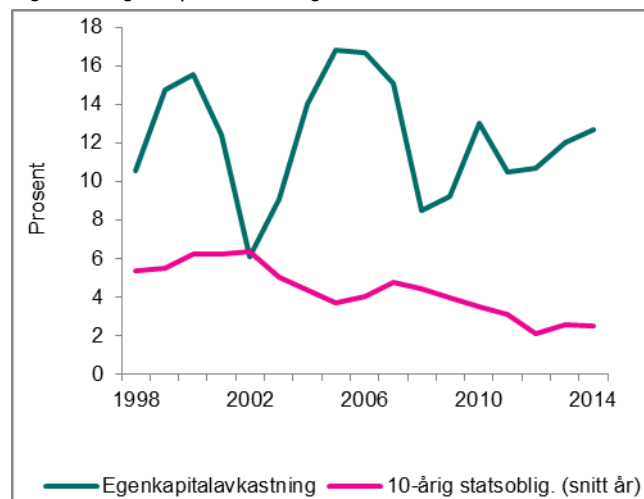
Resultat

Bankenes resultat før skatt var 17 prosent høyere i 2014 enn året før. I forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK) steg resultatet fra 1,1 prosent til 1,2 prosent. På tross av høyere egenkapital i bankene førte resultatforbedringen til at egenkapitalavkastningen steg, fra 12,0 til 12,7 prosent. Resultatet i fjerde kvartal isolert var 19 prosent lavere enn i tredje kvartal, og 12 prosent lavere enn i samme periode året før. Hovedforklaringene på resultatforbedringen, for året som helhet, var høyere nettorente og gevinster på salget av Nets. Nets-gevinsten alene forklarer om lag 0,6 prosentpoeng av økningen i egenkapitalavkastning. Økningen i driftskostnader var betydelig lavere enn inntektsveksten i 2014.

Figur 5.1: Tap på utlån og resultat før skatt (% av GFK)

Figur 5.2: Egenkapitalavkastning

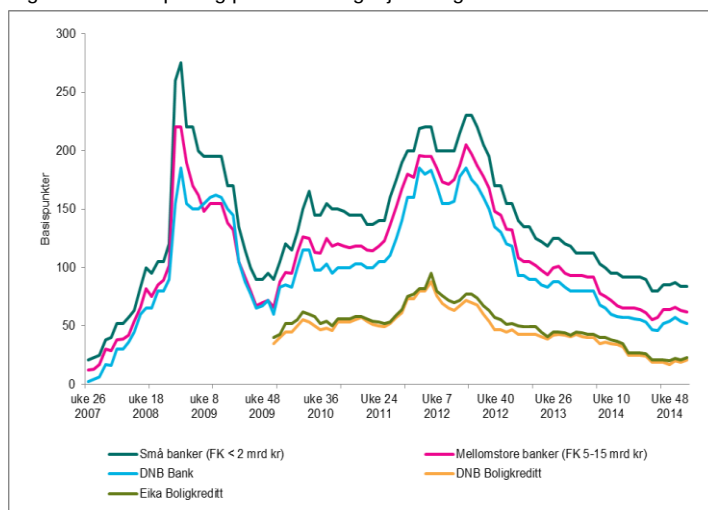

Tabell 5.1: Resultat for samtlige norske banker

	2014		2013		4.kv.14		4.kv.13	
	Mill. kr.	% GFK	Mill. kr.	% GFK	Mill. kr.	% GFK	Mill. kr.	% GFK
Netto renteinntekter	71 712	1,56	66 415	1,54	18 777	1,56	17 599	1,61
Andre inntekter	33 078	0,72	30 141	0,70	6 775	0,56	8 194	0,75
herav verdiendr. finansielle instrumenter	8 043	0,17	6 740	0,16	476	0,04	2 060	0,19
Driftskostnader	45 875	1,00	44 842	1,04	11 744	0,98	11 392	1,04
herav lønn og personalkostnader	23 713	0,51	22 970	0,53	5 835	0,48	5 599	0,51
Resultat før tap på utlån	58 915	1,28	51 713	1,20	13 808	1,15	14 401	1,31
Bokførte tap på utlån	5 927	0,13	6 242	0,15	2 080	0,17	1 318	0,12
Gev/tap ikke-fin.ei / langsiktige verdip.	503	0,01	139	0,00	34	0,00	211	0,00
Resultat før skatt	53 491	1,16	45 610	1,06	11 762	0,97	13 294	1,19
Skattekostnad	12 499	0,27	11 186	0,26	2 675	0,22	2 783	0,25
Resultat etter skatt	40 992	0,89	34 424	0,80	9 087	0,75	10 511	0,94
Egenkapitalavkastning (%)	12,7		12,0		11,3		14,6	

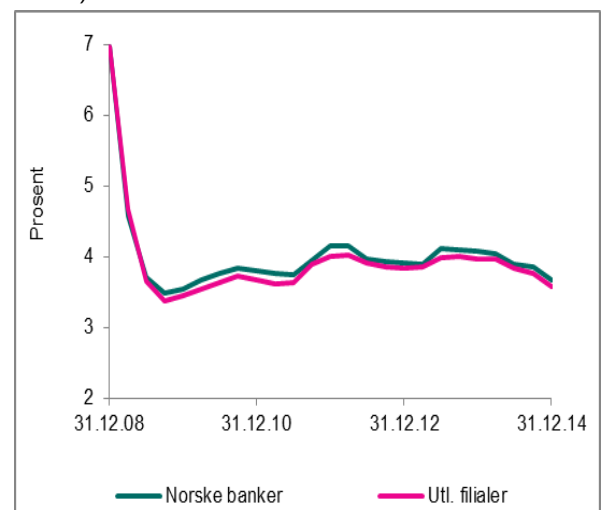
Bankenes samlede netto renteinntekter var 8 prosent høyere i 2014 enn året før. Dette innebar en svak økning også sett i forhold til GFK. Synkende kostnader på bankenes finansiering gjennom verdipapirmarkedet førte til en markert økning i netto renteinntekter gjennom 2013. Dette skyldtes både reduksjon i pengemarkedsrenter og reduserte risikopåslag på obligasjoner. Denne utviklingen fortsatte, i noe mindre grad, også i 2014, på tross av en viss økning i påslagene mot slutten av året, se figur 5.3. Som følge av at bankenes fremdeles sitter på en betydelig verdipapirgjeld tatt opp i perioder med høyere risikopåslag, vil de gjennomsnittlige finansieringskostnadene fortsette å synke i kvartalene fremover, etter hvert som denne eldre gjelden kommer til forfall og blir refinansiert. Økning av utlånsrentene til kunder bidro også til økende nettorente i 2013, men i 2014 ble dette reversert, blant annet som følge av sterk konkurranse på boliglån. Ved utgangen av fjoråret var gjennomsnittlig boliglånsrente for bankenes totale beholdning av lån med pant i bolig på det laveste nivået siden inngangen til 2010, se figur 5.4. Utlånsrentene til bedriftskunder sank noe mindre enn til personkunder i 2014.

Figur 5.3: Risikopåslag på seniorobligasjoner og OMF

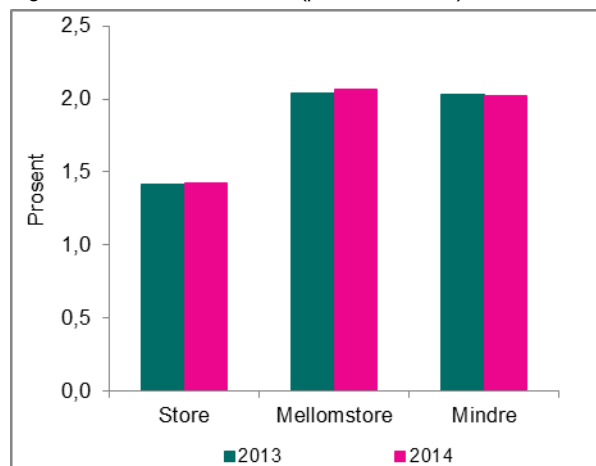
Kilde: DNB Markets, indikative priser

Figur 5.4: Gjennomsnittlig boliglånsrente (inkl. lån i OMF-foretak)

Andre inntekter, eksklusiv kursgevinster på finansielle instrumenter, var 7 prosent høyere enn ett år tidligere. Gruppen av de mindre bankene hadde en særlig sterk vekst i netto provisjonsinntekter, med 14 prosent siste år. En viktig årsak til dette var høyere mottatte provisjoner fra deleide OMF-foretak. Disse inntektene ville blitt ført som netto renteinntekter dersom de overførte lånene fremdeles hadde stått på bankenes egne balanser. Netto kursgevinster på finansielle instrumenter var 19 prosent høyere enn i 2013, i stor grad som følge av økte kursgevinster på rentepapirer.

Figur 5.5: Netto renteinntekter (prosent av GFK)

Figur 5.6: Netto provisjonsinntekter (prosent av GFK)

Bankene regnskapsførte om lag 2,5 mrd. kroner på salget av Nets Holding i 2014. Uten denne gevinsten ville bankenes samlede egenkapitalavkastning kun vist en marginal økning fra året før.

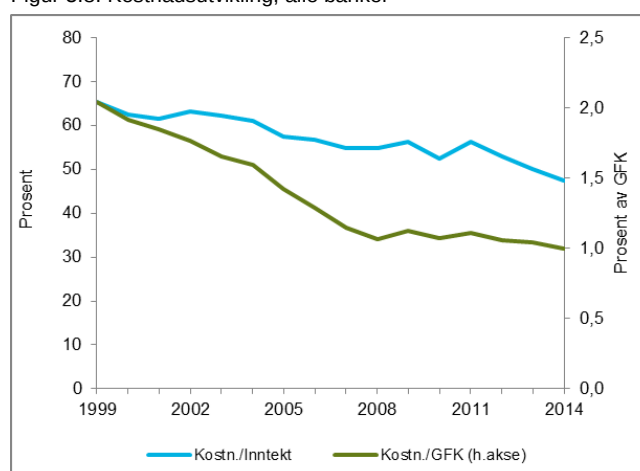
Totale driftskostnader var 2 prosent høyere enn ett år tidligere. Kostnader til lønn mv. økte med 3 prosent fra året før, mens administrasjonskostnader økte med 7 prosent.

Figur 5.7: Kostnad-/inntektsforhold

Ekskl. verdiendringer på finansielle instrumenter

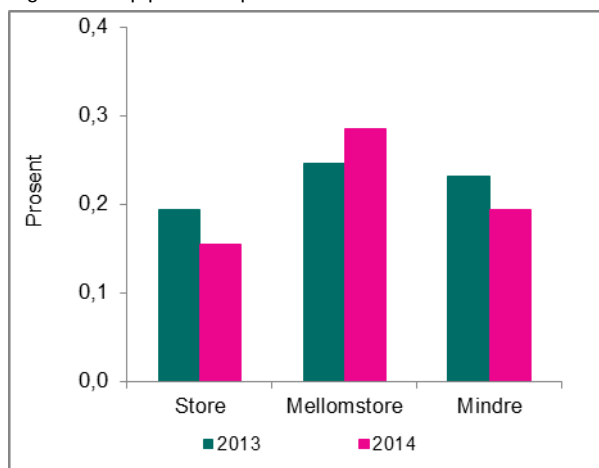
Figur 5.8: Kostnadsutvikling, alle banker

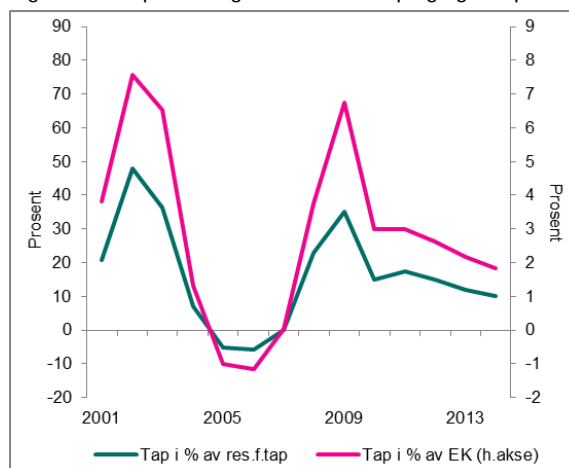
Som følge av den sterke veksten i inntekter gikk bankenes samlede kostnad/inntektsforhold ned fra 49,9 prosent til 47,4 prosent. Gruppen av de største bankene viste sterkest reduksjon i kostnad/inntektsforholdet,

en nedgang på 3 prosentpoeng til 46,5 prosent. Som det fremgår av figur 5.8 har kostnadsnivået i norske banker sunket markert over lang tid.

Figur 5.9: Tap på utlån i prosent av brutto utlån

Figur 5.10: Tapsutvikling ift resultat før tap og egenkapitalen

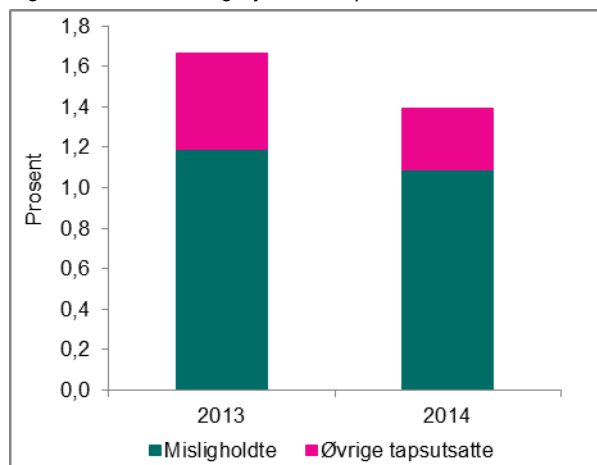

Utlånstapene var 5 prosent lavere enn året før, og tilsvarte kun 0,18 prosent av utlånsvolumet. Flere banker gjorde enkelte større tapsnedskrivninger i fjerde kvartal. Tapene i fjerde kvartal isolert var dermed 58 prosent høyere enn i samme kvartal ett år tidligere, og tilsvarte 0,25 prosent av utlån. Totale utlånstap for året 2014 tilsvarte 10 prosent av bankenes resultat før tap, se figur 5.10. Til sammenligning tilsvarte tapene 35 prosent av resultatet i 2009 og 48 prosent av resultatet i 2002. Sett i forhold til bankenes egenkapital var utlånstapene 1,8 prosent i 2014, mot 6,7 prosent i 2009 og 7,6 prosent i 2002. De lave utlånstapene de siste årene er en viktig forklaring på de gode resultatene i bankene, og en normalisering av tapsnivået vil få en betydelig effekt på lønnsomheten.

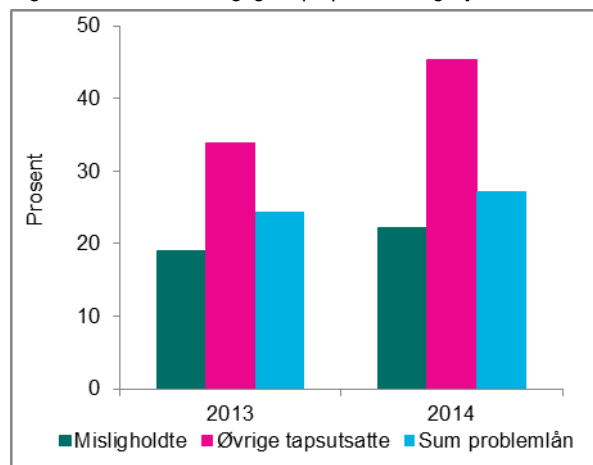
Volumet av misligholdte engasjementer økte svakt i fjerde kvartal, men for fjoråret som helhet var det en reduksjon med 7 prosent i 2014. Misligholdte engasjementer (klassifisert som mislighold senest 30 dager etter forfall/overtrekk) utgjorde 1,3 prosent av utlånsmassen ved utgangen av 2014, svakt ned fra året før. I figurene 5.11 og 5.12 vises utviklingen for summen av misligholdte og øvrige tapsutsatte engasjementer, for banker (inkludert OMF-foretak) på ikke-konsolidert nivå⁴. Øvrige tapsutsatte engasjementer er engasjementer som ikke er definert som misligholdte, men hvor bankene likevel har foretatt individuelle tapsnedskrivninger. Totale problemengasjementer sank med 0,3 prosentpoeng i 2014, til 1,4 prosent av utlånsvolumet. Som følge av en reduksjon i misligholdsvolum og en økning i nedskrivninger, steg nedskrivningsgraden på misligholdte engasjementer med 3 prosentpoeng til 22,2 prosent.

⁴ Datterselskaper i utlandet rapporterer ikke til finansdatabasen, ORBOF, hvor disse detaljene er hentet fra.

Figur 5.11: Problemengasjementer i prosent av brutto utlån

Figur 5.12: Nedskrivningsgrad på problemengasjementer

Balanse

Bankene hadde en vekst i utlån til kunder på 8,0 prosent siste år. Inkluderes de gruppeeide OMF-foretakene var veksten 7,1 prosent, drøyt 2 prosentpoeng høyere enn ved utgangen av tredje kvartal. Vekstraten for utlån var relativt stabil fra tredje til fjerde kvartal for gruppene av de mellomstore og mindre bankene, med om lag 7 prosent. Gruppen av de største bankene økte derimot utlånsveksten med 3 prosentpoeng fra tredje til fjerde kvartal til 7,1 prosent. Hovedårsaken til den sterke økningen var valutaeffekten av svekket kronekurs. Norske kroner sank 15 prosent mot dollar i fjerde kvartal, noe som særlig påvirker utlånsvolumet i de største bankene.

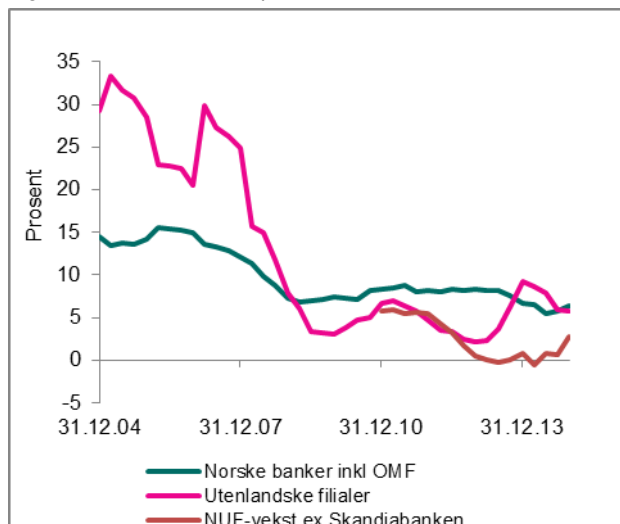
Tabell 5.2: Balanseposter for samtlige norske banker (uten gruppeeide OMF-foretak)

	31.12.14		31.12.13		vekst i %
	Mrd.kr	% av br. utlån	Mrd.kr	% av br. utlån	
Forvaltningskapital	4 633,3		4 221,3		9,8
Brutto utlån til kunder	3 278,9		3 035,1		8,0
Tapsnedskrivninger på utlån	-24,4	-0,8	-23,8	-0,8	2,2
herav individuell tapsnedskrivning	-16,1	-0,5	-15,9	-0,6	1,4
herav gruppenedskrivning	-8,2	-0,3	-7,9	-0,3	4,0
Brutto misligholdte utlån	42,4	1,29	45,6	1,50	-7,0
Gjeld til kredittinstitusjoner	514,4		554,1		-7,2
Innskudd fra kunder	2 047,4		1 888,0		8,4
Verdipapirgjeld	1 386,8		1 235,2		12,3
Innskuddsdekning (%)	62,4		62,2		

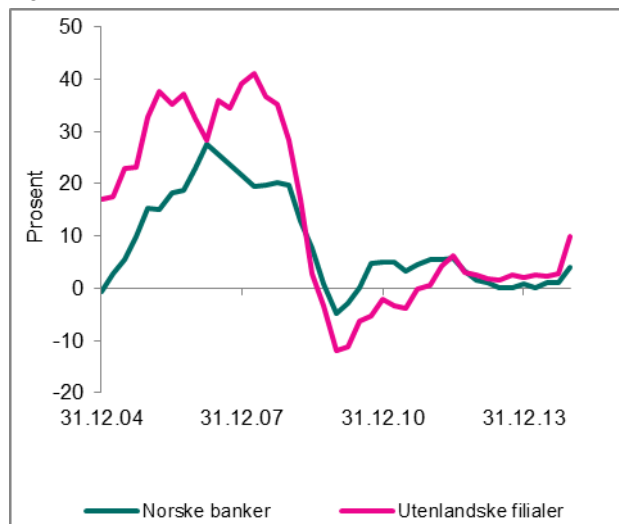
Vekstraten for utlån til personkunder sank langsomt fra utgangen av 2012, til en årsvekst på 5,6 prosent ved utgangen av andre kvartal 2014. Dette var den laveste veksttakten det siste tiåret. I de to påfølgende kvartalene tok så veksten seg noe opp, og var 6,4 prosent ved utgangen av fjoråret. Veksten i utlån til personkunder fra utenlandske bankers filialer har avtatt noe de siste kvartalene, og lå noe lavere enn veksten i norske banker ved utgangen av 2014 med 5,7 prosent.

Ved utgangen av 2014 hadde bankene samlet overført 54 prosent av boliglånene til OMF-foretak. Dette var 2 prosentpoeng lavere enn ett år tidligere. Både gruppen av de største bankene og gruppen av de mellomstore viste en nedgang på om lag 2 prosentpoeng i overført andel i 2014.

Figur 5.13: Vekst i utlån til personkunder

Figur 5.14: Vekst i utlån til innenlandske bedriftskunder

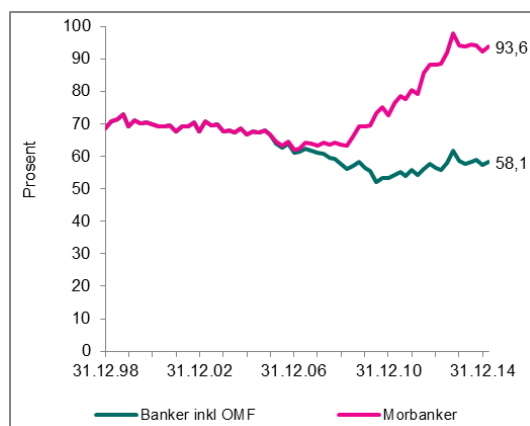

Norske bankers utlån til innenlandske bedriftskunder har vært svært lav de siste 2 årene, men tok seg noe opp i andre halvår 2014. Vekstraten økte fra 1,2 prosent ved utgangen av året, til 4,1 prosent ved årsslutt. Utenlandske bankers filialer så en enda sterkere økning i veksten, fra 2,4 til 9,9 prosent. Den sterke kronesvekkelsen mot slutten av 2014 førte til at utlån til utenlandske bedriftskunder, fra norske banker, økte med 10 prosent i 2014, målt i kroner. Total vekst for utlån til bedriftskunder, både innenlands og utenlands, var 5,3 prosent.

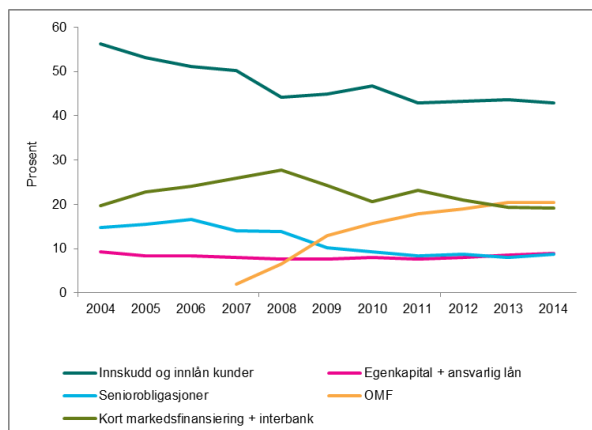
Bankenes finansiering består i hovedsak av innskudd fra kunder og innlån i penge- og verdipapirmarkedene. Innskudd fra kunder steg med over 8 prosent siste år. Gruppene av de mellomstore bankene hadde særlig høy innskuddsvekst med nær 13 prosent.

Innskuddsdekningen i morbankene har økt markert de seneste årene som følge av overføringer av utlån fra bankene til boligkredittforetakene, og utgjorde nær 94 prosent ved utgangen av 2014. Inkluderes lånene som ligger i OMF-foretak, inkludert de deleide foretakene, var innskuddsdekningen 58 prosent.

Figur 5.15: Innskuddsdekning

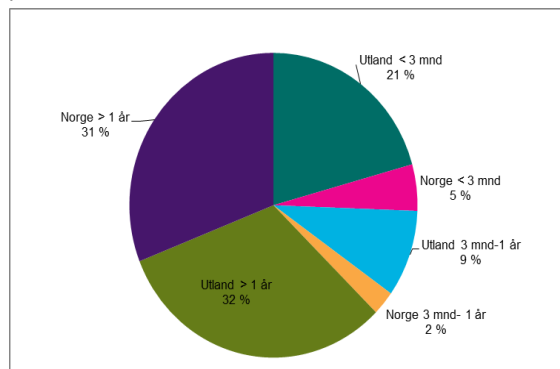
Figur 5.16: Utvikling i finansieringskilder, banker og OMF-foretak

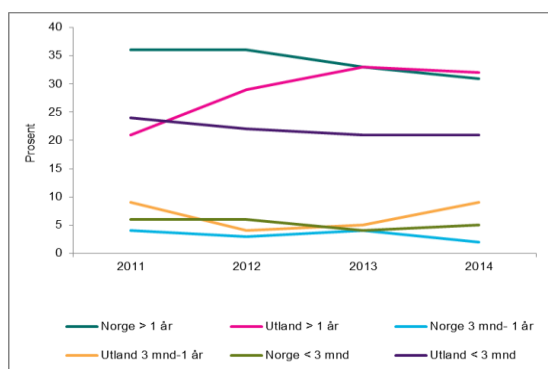
Andelen kundeinnskudd av total finansiering (morbank) utgjorde 43 prosent ved årsslutt 2014, uendret sammenlignet med utgangen av tredje kvartal, men en liten nedgang sammenlignet med utgangen av 2013, se figur 5.16.

Andelen markedsfinansiering av total finansiering økte med 1 prosentpoeng sammenlignet med utgangen av tredje kvartal, og utgjorde 48 prosent ved utgangen av 2014, tilsvarende som ved utgangen av 2013. Årsaken til økningen fra utgangen av tredje kvartal, var økt andel kort markedsfinansiering og interbankgjeld. Andelen seniorobligasjoner og OMF var uendret på henholdsvis 9 og 20 prosent.

Figur 5.17: Markedsfinansiering, banker og OMF-foretak per 31.12.2014

Figur 5.18: Utvikling i markedsfinansiering, banker og OMF-foretak

Om lag 60 prosent av bankenes markedsfinansiering er gjeld til utlandet. En betydelig andel av dette er kortsiktig finansiering (under 3 måneder) i pengemarkedene. Denne andelen var 21 prosent ved utgangen av 2014, se figur 5.17, en økning fra 19 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2014, men tilsvarende som ved utgangen av 2013. Finansiering med løpetid over 1 år utgjør fortsatt størst andel av markedsfinansieringen med 63 prosent, men er redusert sammenlignet med ett år tilbake, se figur 5.18. En årsak til at andelen lang finansieringen er redusert, er økning i OMF med gjenstående løpetid mellom 1 år og 3 måneder. En annen årsak er at Nordea Bank Norge har økt sin kortsiktige gjeld til kredittinstitusjoner, i hovedsak finansiering fra morbanken i Sverige.

Nærmere om OMF-foretakene

Det er 22 kredittforetak som utsteder OMF i Norge. Av disse er 17 heleid av banker, mens fem er deleid av flere banker. OMF-foretakene hadde i overkant av 1 100 mrd. kroner i brutto utlån til kunder ved utgangen av 2014.

OMF skiller seg fra andre obligasjoner ved å gi eiere av verdipapiret en lik fortrinnsrett til dekning av sine krav i en sikkerhetsmasse dersom OMF-foretaket skulle misligholde forpliktelsene sine. Sikkerhetsmassens verdi må til enhver tid overstige verdien av OMFene. Normalt vil overpantsettelsen ligge på minimum 10 – 15 prosent. Gjennomsnittlig belåningsgrad på utlån som inngår i sikkerhetsmassen ligger mellom 45 og 55 prosent for de fleste OMF-foretakene.

Resultatene for OMF-foretak som er heleid av banker, inngår i konsernregnskapet, og er dermed inkludert i omtalen av banker. De heleide OMF-foretakene hadde en utlånsvekst siste tolv måneder på 4,0 prosent gjennom overføringer eller formidlinger av lån fra banker til boligkredittforetak.

Tabell 5.3: Balanseposter heleide OMF-foretak (17 selskaper)

	31.12.2014	31.12.2013	
	Mill. kr	Mill. kr	% vekst
Forvaltningskapital	979 068	897 882	9,0
Brutto utlån til kunder	864 053	831 071	4,0
herav utlån sikret med pant i bolig/næringseiendom	829 577	799 713	3,7
Fyllingssikkerhet	84 308	46 512	81,3
Sum sikkerhetsmasse	930 115	863 003	7,8
Gjennomsnittlig overpantsettelse	29,1 %	32,1 %	
Gjeld stiftet v. utstedelse av oblig. m. fortrinnsrett	720 626	653 279	10,3
Gjeld til kredittinstitusjoner	177 874	169 261	5,1

Tabell 5.4: Balanseposter deleide OMF-foretak (5 selskaper)

	31.12.2014	31.12.2013	
	Mill. kr	Mill. kr	% vekst
Forvaltningskapital	337 749	301 747	11,9
Brutto utlån til kunder	247 119	256 389	-3,6
herav utlån sikret med pant i bolig/næringseiendom	246 567	255 902	-3,6
Fyllingssikkerhet	18 542	17 481	6,1
Sum sikkerhetsmasse	274 440	274 329	0,0
Gjennomsnittlig overpantsettelse	12,5 %	11,4 %	
Gjeld stiftet v. utstedelse av oblig. m. fortrinnsrett	244 005	246 153	-0,9
Gjeld til kredittinstitusjoner	31 448	13 210	138,1

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at en bank ikke klarer å innfri sine forpliktelser ved forfall uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger. Bankenes utlån har normalt en betydelig lenger løpetid enn finansieringen, dermed blir løpende refinansiering i penge- og kapitalmarkedene nasjonalt og internasjonalt en viktig faktor. Disse markedene fungerer godt i normale perioder, men kan falle helt bort i perioder der tilliten til finansinstitusjonenes inntjening og soliditet svekkes. I slike situasjoner er det vanskelig å dekke løpende finansieringsbehov gjennom markedsfinansiering selv til et rentenivå med en betydelig likviditets- og kredittrisikopremie. Høy andel likvide eiendeler og langsiktig finansiering gjør bankene mer robuste mot markedsuro.

Situasjonen i penge- og kapitalmarkedene

Forholdene i penge- og kapitalmarkedene har vært gjennomgående gode i 2014, på tross av usikkerhet knyttet til den politiske situasjonen i Russland, Ukraina og Hellas, noe som indikerer at markedene er robuste. Risikopåslagene falt gjennom året, særlig for obligasjoner med fortrinnsrett (covered bonds). Dette tilskrives blant annet oppkjøpsprogrammet for eurosone-covered bonds, som var et av flere tiltak den europeiske sentralbanken (ESB) iverksatte i 2014 for å stimulere den europeiske økonomien. Den positive utviklingen i penge- og kapitalmarkedene har fortsatt inn i 2015. Utsiktene for utviklingen i europeisk økonomi er mer positive enn ventet, og i januar annonserte den europeiske sentralbanken at de utvider sitt oppkjøpsprogram til også å gjelde statsobligasjoner.

Norske banker hadde god tilgang på både langsiktig og kortsiktig finansiering i hele 2014, og risikopåslagene på norske seniorobligasjoner og OMF falt. Ved utgangen av året var påslaget på norske OMF med 5 års løpetid 21 basispunkter, en nedgang på over 20 basispunkter siden årsslutt 2013. Risikopåslaget på norske seniorobligasjoner med 5 års løpetid falt med nær 25 basispunkter gjennom 2014, og var 66 basispunkter ved utgangen av 2014, se figur 5.3. Lav oljepris og svakere vekstutsikter i norsk økonomi bidro til noe økte risikopåslag mot slutten av 2014 og inn i 2015, men risikopåslagene er fortsatt lave og tilgangen på markedsfinansiering er fremdeles god for norske banker. Den gode tilgangen på markedsfinansiering, og den reduserte forskjellen i risikopåslag mellom seniorobligasjoner og OMF kan gjøre det mer aktuelt for bankene å utstede senorgjeld. Banken vil dermed ha et større gjenværende potensiale i OMF til perioder med mer krevende markedsforhold.

Likviditetsbuffer

Det er viktig at bankene har tilstrekkelige likviditetsbuffer til å tåle en periode med begrenset tilgang på likviditet. Det nye kravet til likviditetsbuffer i CRD IV, Liquidity Coverage Ratio (LCR), måler størrelsen på bankenes likvide eiendeler i forhold til netto likviditetsutgang 30 dager frem i tid gitt en stresssituasjon.

I en kommisjonsforordning publisert 10. oktober 2014 ga EU-kommisjonen de endelige kravene til innfasning og oppfyllelse av minstekrav til LCR. Minstekravet skal innføres gradvis fra 60 prosent 1. oktober 2015 til 100 prosent 1. januar 2018. Nasjonale myndigheter kan imidlertid velge å fase inn kravet raskere enn det som angis i forordningen. Kravet må oppfylles samlet for alle valutaer, på konsolidert nivå og solonivå. Det stilles i utgangspunktet ikke minstekrav til LCR per valuta, men institusjonene skal sikre at de har tilstrekkelig likvide eiendeler til å dekke likviditetsbehovet i signifikante valutaer (utestående gjeld i en valuta overstiger 5 prosent av totalt utestående gjeld). Nasjonale myndigheter kan velge å sette krav til LCR i

valuta for enkeltinstitusjoner eller grupper av institusjoner. Finansdepartementet har bedt Finanstilsynet vurdere hvordan nye likviditetskrav skal innføres i Norge frem til CRD IV/CRR er tatt inn i EØS-avtalen. Finanstilsynet vil i vurderingen blant annet se nærmere på om institusjonene bør pålegges krav til LCR i enkeltvalutaer, som norske kroner og andre valutaer hvor institusjonen har en signifikant eksponering mot likviditetsrisiko.

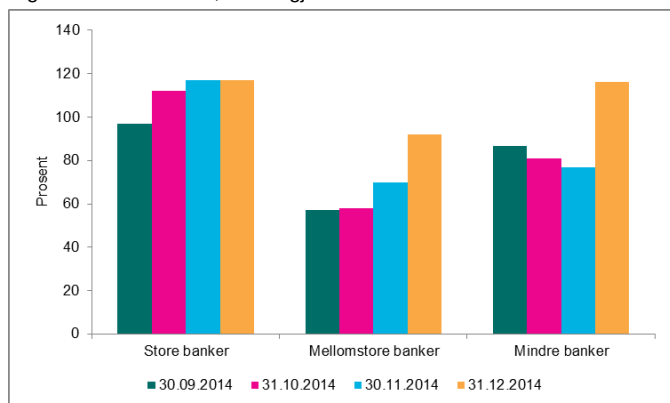
Kommisjonsforordningen gir også den endelige definisjonen av indikatoren. Sammenlignet med tidligere anbefalinger fra Baselkomitéen og EBA er definisjonen av likvide eiendeler utvidet. I den endelige definisjonen av LCR inngår OMF med høyeste rating og utstedelsesvolum over 500 millioner EUR som nivå 1-eiendeler. OMFene får en avkortning på 7 prosent, og kan maksimalt utgjøre 70 prosent av totale likvide eiendeler. Tidligere inngikk disse OMFene som nivå 2-eiendeler med en avkortning på 15 prosent, og med en begrensning på 40 prosent av totale eiendeler.

Norske kredittinstitusjoner har siden juli 2014 rapportert LCR som angitt i CRR/CRD IV. I CRR fremkommer ikke en endelig definisjon av LCR, LCR i Norge derfor inntil videre blitt beregnet på bakgrunn av en kombinasjon av definisjonene som fremkommer av CRR, EBAs anbefalinger og Basel-anbefalingene fra 2013. Som følge av kommisjonsforordningen, der den endelige definisjonen av LCR fremkommer, vil beregningen av LCR endres. Nye rapporteringsskjemaer fra EU, som er tilpasset den endelige definisjonen av LCR, vil tidligst være tilgjengelig fra oktober 2015. Finanstilsynet har derfor inntil videre gjort tilpasninger i eksisterende rapportering, så langt det lar seg gjøre. Endringene ble gjort gjeldende fra og med rapporteringen av tall for desember 2014. Resultatene per årsslutt reflekterer derfor i stor grad den endelige definisjonen av LCR.

Resultater

LCR for bankene (bankkonsern) samlet sett var 115 prosent ved utgangen av 2014. De store bankene hadde en LCR på 117 prosent, mens de mellomstore og mindre bankene hadde en LCR på henholdsvis 92 og 116 prosent. Alle bankgruppene økte sin LCR sammenlignet med 3. kvartal 2014. Med unntak av for de store bankene, kom størstedelen av økningen i perioden fra november til desember, se figur 5.21.

Figur 5.21: Total-LCR, vektet gj.snitt.

Økningen skyldes i hovedsak endringene i definisjonen av likvide eiendeler i LCR, som ble gjort gjeldende fra og med desember 2014. Etter den gamle definisjonen var det flere banker som ikke fikk telle med hele sin

aktuelle beholdning av OMF på grunn av at nivå 2-eiendeler maksimalt kan utgjøre 40 prosent av totale likvide eiendeler. Etter den nye definisjonen, regnes over halvparten av bankenes LCR-godkjente OMF som nivå 1-eiendeler, dette gjør at markert færre banker rammes av denne begrensningen, se tabell 5.5. I tillegg er avkortningen for disse OMFene redusert fra 15 til 7 prosent i den endelige definisjonen av LCR, noe som alt annet like er med på å løfte LCR.

Tabell 5.5: Antall banker som rammes av 40%-begrensningen på nivå 2-eiendeler

	201409	201410	201411	201412
Store banker	6	6	4	2
Mellomstore banker	20	20	19	3
Mindre banker	68	68	71	19
Alle banker	94	94	94	23

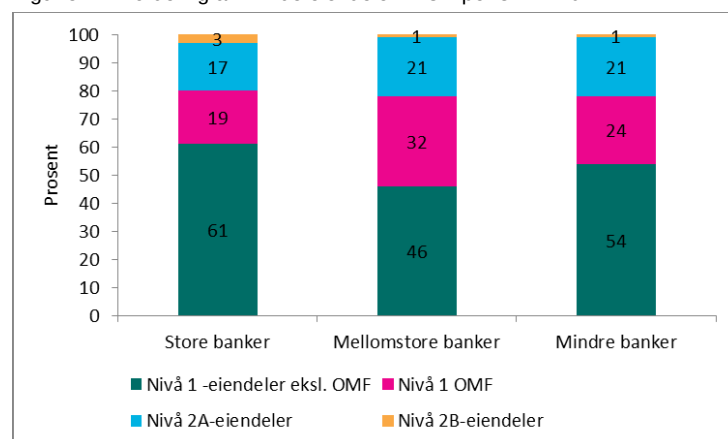
Minstekrav til LCR skal, som nevnt, innføres gradvis fra 60 prosent fra 1. oktober 2015 til 100 prosent fra 1. januar 2018. Ved utgangen av 2014 hadde 9 banker en total-LCR under 60 prosent, mens totalt 43 banker lå lavere enn 100 prosent, se tabell 5.6. Bankene kan ha kostnadmessige incentiver for ikke å øke sin LCR raskere enn innfasningsplanen tilsier. I tillegg kan begrenset tilgang på likvide eiendeler i norske kroner gjøre det utfordrende å oppnå en LCR på 100 prosent.

Tabell 5.6: Antall banker med total-LCR under ulike grenseverdier per 31.12.2014

	< 60	< 70	< 80	< 90	< 100
Store banker	2	2	2	2	4
Mellomstore banker	2	3	5	7	8
Mindre banker	5	12	15	23	31
Alle banker	9	17	22	32	43

Figur 5.22 viser sammensetningen av norske bankers likviditetsbuffer per årsslutt 2014 fordelt på nivå 1-eiendeler ekskl. OMF, OMF som godkjennes som nivå 1-eiendeler, nivå 2A-eiendeler og nivå 2B-eiendeler. 80 prosent av norske bankers likviditetsbuffer består av nivå 1-eiendeler. 20 prosent av dette er OMF, mens de resterende 60 prosentene er andre nivå 1-eiendeler, i hovedsak innskudd i sentralbanker og statspapirer. Resten av norske bankers likviditetsbuffer består av nivå 2A-eiendeler, i hovedsak OMF, men også verdipapirer med risikovekt 20 prosent, som obligasjoner utstedt av norske kommuner. Norske banker har lite nivå 2B-eiendeler, som aksjer, RMBS og ABS.

Figur 5.22: Fordeling av likvide eiendeler i LCR per 31.12.2014

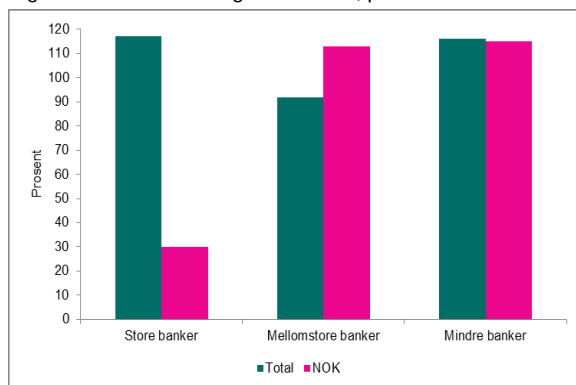

De mellomstore og mindre bankene har særlig stor andel OMF i sin likviditetsbuffer, henholdsvis 53 og 45 prosent av deres buffer består av nivå 1-OMF og nivå 2A-eiendeler (hovedsakelig OMF), mot 36 prosent av bufferen til de store bankene, se figur 5.22. Dette forklarer hvorfor effekten av endringene i definisjonen av LCR, der enkelte OMF godkjennes som nivå 1-eiendeler mot nivå 2A-eiendeler tidligere, er størst for mellomstore og mindre banker.

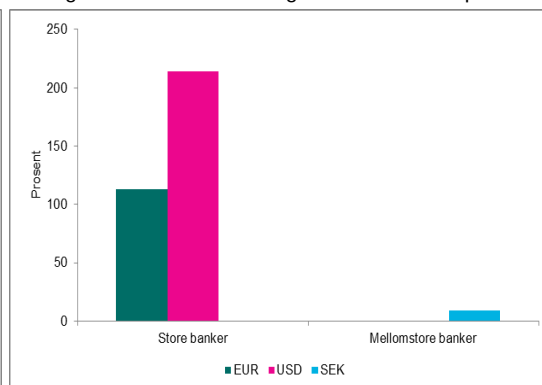
I tillegg til total-LCR (totale likvide eiendeler over totale nettoutbetalinger) rapporteres også LCR i norske kroner (likvide eiendeler i norske kroner over nettoutbetalinger i norske kroner), og i andre signifikante valutaer dersom gjeld i en annen valuta enn norske kroner utgjør over 5 prosent av institusjonens totale gjeld.

LCR i norske kroner var 40 prosent for bankene samlet sett ved utgangen av 2014, altså markant lavere enn total-LCR. Det er de store bankene som er hovedårsaken til dette. Disse bankenes LCR i andre signifikante valutaer er høy og trekker opp total-LCR. For de mellomstore bankene var LCR i norske kroner høyere enn total-LCR. Årsaken til dette er at enkelte banker hadde lave LCR-verdier i andre signifikante valutaer enn norske kroner. De mindre bankene har ikke andre signifikante valutaer enn norske kroner, de har derfor tilnærmet lik total-LCR og LCR i norske kroner, se figur 5.23 og 5.34.

Figur 5.23: Total-LCR og LCR i NOK, per 31.12.14

Figur 5.24 LCR i andre signifikante valutaer per 31.12.14

Stabil finansiering

Dersom bankene i for stor grad blir avhengige av kort og mindre stabil markedsfinansiering kan det svekke deres evne til å håndtere perioder med markedsuro og redusert tilgang på ny finansiering i penge- og kapitalmarkedene. Både Finanstilsynets likviditetsindikator 1 og Net Stable Funding Ratio (NSFR) i CRD IV skal sikre at bankene i tilstrekkelig grad finansierer mindre likvide og langsiktige eiendeler med lang og stabil finansiering for å gjøre bankene mer robuste.

Likviditetsindikator 1

Likviditetsindikator 1 benyttes i oppfølgingen av bankenes likviditetsrisiko og viser bankenes finansiering med løpetid over 1 år som andel av illikvide eiendeler. I finansieringen inngår kundeinnskudd, obligasjonslån, gjeld til kredittinstitusjoner, ansvarlig lånekapital og egenkapital. Illikvide eiendeler består i hovedsak av utlån til kunder og kredittinstitusjoner, og pantsatte papirer. For de store bankene var andelen

langsiktig finansiering 108 prosent ved utgangen av 2014, en økning på om lag 4 prosentpoeng sammenlignet med utgangen av 2013. For de mellomstore og mindre bankene var andelen henholdsvis 104 og 110 prosent. Det innebærer en økt andel for de mellomstore bankene på om lag 4 prosentpoeng og en økt andel på 2 prosentpoeng for de mindre bankene sammenlignet med fjerde kvartal 2013. Indikatoren har gradvis økt for alle gruppene de siste årene, se figur 5.25.

Figur 5.25: Likviditetsindikator 1, norske banker

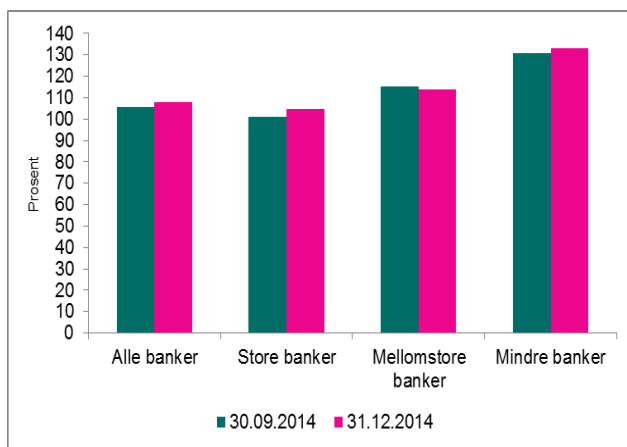

Net Stable Funding Ratio (NSFR)

Net Stable Funding Ratio (NSFR) inngår i CRD IV / CRR og måler bankenes tilgjengelige stabile finansiering som andel av nødvendig stabil finansiering over en periode på ett år. NSFR er enda ikke ferdig utformet, men det er ventet at EU-kommisjonen vil komme med nærmere definisjon av NSFR innen utgangen av 2016. Et eventuelt minstekrav forventes å gjøres gjeldende tidligst fra 2018. Det vil imidlertid være åpning for at nasjonale myndigheter kan innføre kravet tidligere. Finansdepartementet har bedt Finanstilsynet vurdere hvordan nye likviditetskrav skal innføres i Norge frem til CRD IV / CRR er tatt inn i EØS-avtalen. Vurdering av NSFR inngår som en del av dette oppdraget.

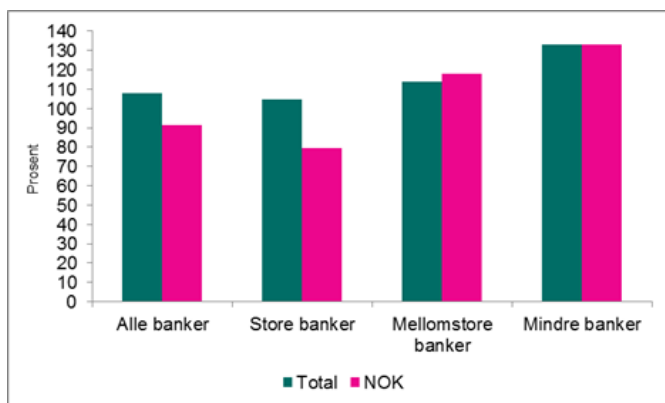
Til og med andre kvartal 2014 rapporterte 16 norske banker NSFR etter Baselkomitéens anbefalinger fra 2010. Etter innføringen av CRD IV rapporterte alle norske banker NSFR fra og med utgangen av tredje kvartal 2014. Rapporteringen er basert på Baselkomitéens høringsnotat om endelig utforming av NSFR fra januar 2014. Endringene i Baselkomitéens anbefalinger fra 2010 til januar 2014 innebærer stort sett lettelse i utformingen av indikatoren. Blant annet teller operasjonelle innskudd, sikret finansiering med løpetid under ett år og innskudd fra husholdninger og små og mellomstore bedrifter, i større grad med som stabil finansiering på gjeldssiden av balansen. På eiendelssiden krever blant annet ikke-pantsatte lån til husholdninger og små og mellomstore bedrifter med risikovekt lavere enn 35 prosent og enkelte andre eiendeler med høyere risikovekt enn 35 prosent, mindre stabil finansiering. Samtidig kreves det mer stabil finansiering bak enkelte ikke-fornybare lån, pantsatte likvide eiendeler og interbanklån. For fjerde kvartal 2014 ble det gjort mindre endringer i rapporteringen for å tilpasse denne til Baselkomitéens endelige anbefalinger fra oktober 2014. Endringene i Baselkomitéens forslag fra januar 2014 og de endelige anbefalingene innebærer blant annet lettelse i kravet til stabil finansiering for kortsiktige krav på sentralbanker og et noe strengere krav til stabil finansiering av derivater.

Figur 5.26: Total NSFR, vektet gjennomsnitt

Samlet sett for bankene økte NSFR med om lag 3 prosentpoeng fra utgangen av tredje kvartal 2014 til utgangen av fjerde kvartal 2014, se figur 1.12. Dette skyldes i hovedsak en økning i de store bankenes NSFR på 4 prosentpoeng, til 105 prosent, hvor økningen i tilgjengelig stabil finansiering var større enn økningen i nødvendig stabil finansiering. For de mellomstore bankene ble indikatoren redusert med 1 prosentpoeng, til 114 prosent, mens den økte med 2 prosentpoeng, til 133 prosent, for de mindre bankene, se figur 5.26. De store bankene har gjennomgående en lavere NSFR enn de mellomstore og mindre bankene. Dette skyldes til dels at de største bankene har en større andel markedsfinansiering enn de mellomstore og mindre bankene.

Figur 5.27: NSFR Total og NOK, vektet gjennomsnitt, 31.12.2014

Figur 5.27 viser vektet gjennomsnittlig NSFR for bankene ved utgangen av fjerde kvartal for alle valutaer og i norske kroner. NSFR i norske kroner var 80 prosent for de store bankene, 118 prosent for de mellomstore bankene og 133 for de mindre bankene. De store bankene er, i større grad enn de øvrige bankene, avhengige av finansiering i utenlandsk valuta. Dermed vil NSFR for norske kroner isolert sett være noe lavere for de store bankene sammenlignet med de øvrige, da deres utlån i norske kroner i mindre grad finansieres med innlån i norske kroner.

Tabell 5.7: Antall banker med NSFR < 100 prosent, totalt og i norske kroner

	Antall NSFR Total < 100		Antall NSFR NOK < 100	
	30.09.2014	31.12.2014	30.09.2014	31.12.2014
Alle banker	10	10	17	12
Store banker	2	1	5	4
Mellomstore ban	4	3	3	2
Mindre banker	4	6	9	6

Som tidligere nevnt er det ennå ikke besluttet hvorvidt NSFR skal innføres som minstekrav og hvordan et eventuelt krav skal fases inn. Ved utgangen av fjerde kvartal 2014 var det i alt 10 banker som hadde en NSFR totalt for alle valutaer under 100 prosent, uendret sammenlignet med utgangen av tredje kvartal. For NSFR i norske kroner var det i alt 12 banker som hadde en indikator under 100 prosent sammenlignet med 17 banker ved utgangen av tredje kvartal 2014, se tabell 5.7.

Soliditet

De overordnede kapital- og bufferkravene i EUs kapitaldekningsregelverk (CRR/CRD IV) ble tatt inn i norsk lov i juni 2013. Detaljerte bestemmelser i det nye regelverket ble innført i Norge gjennom endringer i blant annet kapitalkravsforskriften og beregningsforskriften vedtatt 22. august 2014. Endringene i disse forskriftene trådte i kraft fra og med 30. september 2014. Forskriftsendringene for norske institusjoner gir generelt strengere krav til samlet kapital, og særlig kravene til ren kjernekapital økes. Finansinstitusjonene skal etter loven minst ha ren kjernekapital, kjernekapital og ansvarlig kapital på henholdsvis 4,5, 6 og 8 prosent av risikovektet beregningsgrunnlag. I lovbestemmelsene er det også innført bufferkrav til institusjonene som skal bestå av ren kjernekapital. Institusjonene skal ha bevaringsbuffer på 2,5 prosent og systemrisikobuffer på 3 prosent av risikovektet beregningsgrunnlag. I tillegg har Finansdepartementet vedtatt å innføre krav om motsyklisk buffer på 1 prosent, og identifisert DNB, Nordea og Kommunalbanken som systemviktige. Systemviktige institusjoner pålegges et særskilt bufferkrav på 1 prosent fra 30. juni 2015 og 2 prosent fra 30. juni 2016.

Minstekravet til ren kjernekapitaldekning, inkludert buffere, for norske finansinstitusjoner utgjør 10 prosent av risikovektet beregningsgrunnlag. Dette kravet vil gradvis øke som følge av innføringen av motsyklisk buffer og bufferkrav for systemviktige institusjoner, se tabell 1. Fra 30. juni 2016 blir kravet til ren kjernekapitaldekning 13 prosent for systemviktige institusjoner og 11 prosent for øvrige institusjoner, under forutsetning om at motsyklisk buffer forblir uendret i perioden. Minstekravene for kjernekapitaldekning og kapitaldekning ligger henholdsvis 1,5 og 3,5 prosentpoeng over kravet til ren kjernekapitaldekning.

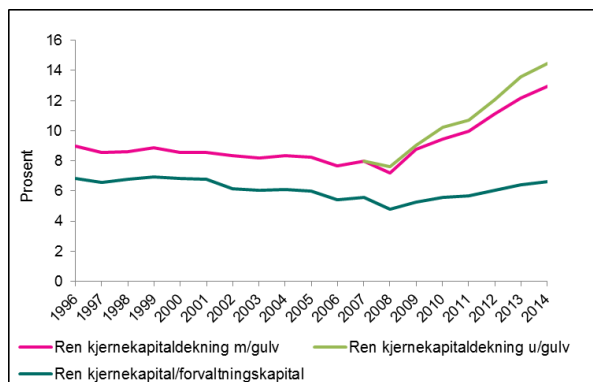
Tabell 5.8 Minstekrav til ren kjernekapitaldekning. Prosent.

	Fra 30. juni 2014	Fra 30. juni 2015	Fra 30. juni 2016
Systemviktige institusjoner	10	12	13
Øvrige institusjoner	10	11	11

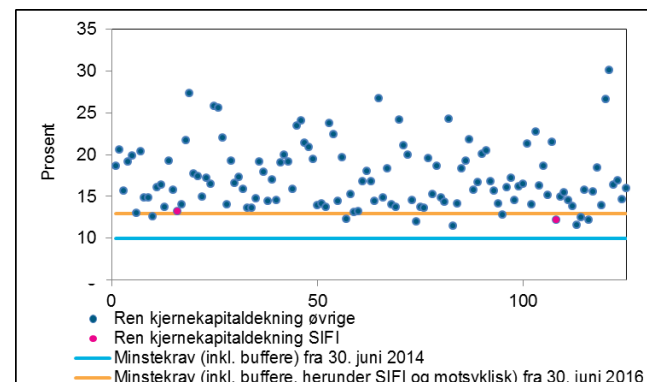
Bankenes rene kjernekapitaldekning økte fra 12,2 prosent i 2013 til 12,9 prosent ved utgangen av 2014, og samtlige av de norske bankene tilfredsstilte gjeldende minstekrav til ren kjernekapitaldekning, se figur 5.27 og 5.28. Ren kjernekapitaldekning for de store bankene, definert som de syv største etter forvaltningskapital,

var 12,4 prosent ved utgangen av 2014, mens for de små og mellomstore bankene var henholdsvis 17,3 og 13,4 prosent, se figur 5.30.

Figur 5.28 Ren kjernekapitaldekning og uvektet kapitalandel i norske banker/bankkonsern

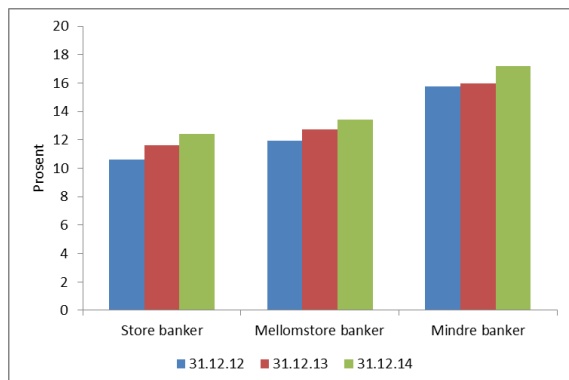

Figur 5.29 Ren kjernekapitaldekning i norske banker/bankkonsern, per 31.12.2014

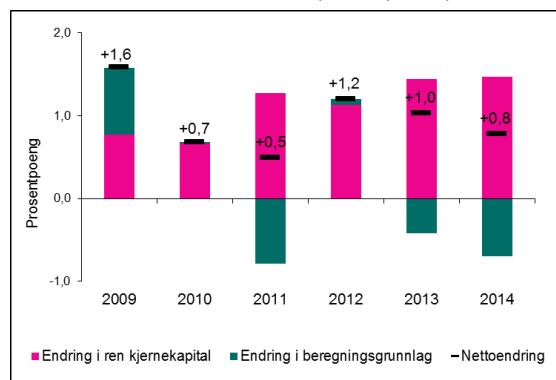

Ren kjernekapital i forhold til forvaltningskapital økte også samlet for alle bankene, til 6,6 prosent ved utgangen av 2014. Samlet sett styrket bankene soliditeten gjennom at en betydelig del av det gode resultatet for 2014 ble tilbakeholdt. Gjennomsnittlig utbyttegrad for de største bankene var om lag 17 prosent. Samlet risikovektet beregningsgrunnlag for alle banker økte med 6 prosent i 2014, og alle de store bankene bidro til positiv vekst. Figur 5.31 viser utviklingen i ren kjernekapitaldekning med effekter fra ren kjernekapital og beregningsgrunnlag, samlet for alle norske banker.

Figur 5.30 Ren kjernekapitaldekning i norske banker/bankkonsern, 31.12.2012-2014

Figur 5.31 Endringer i ren kjernekapitaldekning i banker/bankkonsern 2009-2014 (dekomponert)

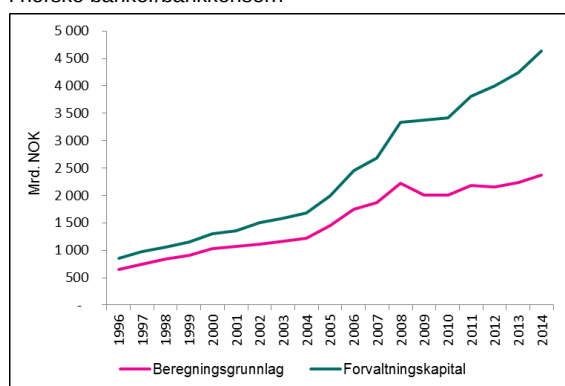

Beregningsgrunnlaget for kapitalkrav økte betydelig i 2014. Dette må blant annet ses i sammenheng med forskriftsendringene som ble innført med virkning fra 1. januar 2014. Banker som bruker interne modeller for beregning av kapitalkrav (IRB-banker) måtte øke modellparameteren "tap gitt mislighold" (LGD) for boliglån fra 10 til 20 prosent. Dette kom som et virkemiddel for å styrke bankenes interne modeller for beregning av kapitalkravet. I CRD IV - regelverket ble det også innført et tilleggskrav i beregningsgrunnlaget for svekket kredittverdighet hos motpart i derivatavtaler (CVA-risiko), som isolert sett bidrar til økning i beregningsgrunnlaget.

Gapet mellom beregningsgrunnlaget og forvaltningskapitalen har økt betydelig siden 2008 da interne modeller og lavere risikovekter for standardmetoden ble innført gjennom Basel II, se figur 5.32. Selv med

relativt sterk vekst i beregningsgrunnlaget i 2014 var veksten fortsatt betydelige lavere enn veksten i forvaltningskapitalen, og gapet mellom de to størrelsene økte ytterligere. Ved utgangen av 2014 utgjorde beregningsgrunnlaget hensyntatt Basel-gulvet 51 prosent av forvaltningskapitalen. Gulvkravet ble innført i Norge og andre europeiske land i overgangen til Basel II for å motvirke reduksjon og lavt nivå i beregningsgrunnlaget. Dette gulvkravet innebærer at beregningsgrunnlaget etter Basel II - reglene ikke kan være lavere enn 80 prosent av beregningsgrunnlaget etter Basel I. I det nye kapitaldekningsregelverket CRD IV er gulvkravet videreført. Av totalt kapitalkrav i IRB-bankene utgjorde Basel I – gulvet 13 prosent ved utgangen av 2014, mot 14 prosent sammenlignet med året før.

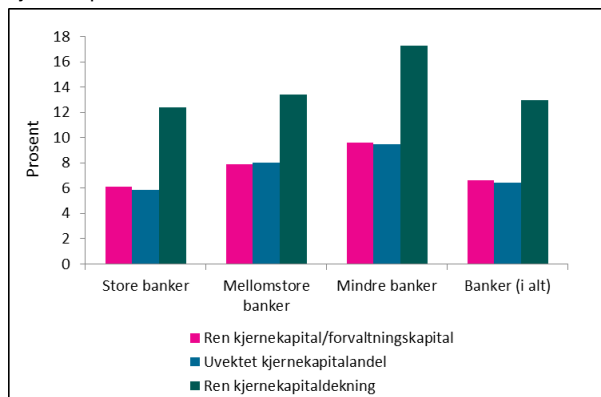
Figur 5.32 Beregningsgrunnlag og forvaltningskapital i norske banker/bankkonsern

Uvektet kjernekapitalandel

Fra og med tredje kvartal 2014 ble rapportering av uvektet kjernekapitalandel (Leverage ratio) innført i Norge i tråd med CRD IV. Uvektet kjernekapitalandel har til hensikt å fungere som sikkerhet mot et for lavt beregningsgrunnlag i kapitaldekningsberegningene. Et annet hovedformål med uvektet kjernekapitalandel er å innføre et mindre avansert soliditetsmål som enkelt lar seg sammenligne, også på tvers av landegrenser. Indikatoren består av kjernekapitalen (telleren) og eksponeringsmålet (nevneren). Eksponeringsmålet består i hovedsak av tilsvarende eiendelsposter som i kapitaldekningen, men uten bruk av risikovekter. Siden poster utenom balansen skal inkluderes i nevneren, vil eksponeringsmålet normalt være høyere enn bankens forvaltningskapital. I EU er det lagt opp til å innføre et minstekrav til uvektet kjernekapitalandel fra og med 1. januar 2018. Finansdepartementet har bedt Finanstilsynet innen juni 2015 å vurdere når og hvordan et krav til uvektet kjernekapitalandel med tilhørende definisjoner skal gjennomføres i Norge. Vurderingene skal foreligge i løpet av første halvår 2015.

Figur 5.33: Ren kjernekapitaldekning og uvektet kjernekapitalandel i norske banker 31.12.2014

EU-kommisjonen vedtok en kommisjonsforordning 10. oktober 2014, hvor definisjonen av uvektet kjernekapitalandel i større grad ble tilpasset definisjonen gitt av Baselkomiteen i januar 2014. Endringene er små, og i hovedsak relatert til ulike konverteringsfaktorer for poster utenom balansen, anerkjennelse av sikkerheter i derivatavtaler, ulik behandling av gjenkjøpsavtaler og behandling av engasjementer med oppgjørssentraler. EU har vurdert at endringene fører til at konverteringsfaktorer for poster utenom balansen blir mindre strenge sammenlignet med opprinnelig definisjon i CRR. I beregningene av uvektet kjernekapitalandel er Basel-definisjonen brukt.

Samlet utgjorde uvektet kjernekapitalandel i norske banker 6,4 prosent ved utgangen av fjerde kvartal 2014, se figur 5.33. Medianen var 9,1 prosent, hvilket indikerer at de større institusjonene generelt har lavere uvektet kjernekapitalandel enn de mindre. Ved utgangen av fjerde kvartal utgjorde eksponeringsmålet i uvektet kjernekapitalandel 110 prosent av forvaltningskapitalen i norske banker.

Utenlandske bankers filialer i Norge

De tolv utenlandske bankenes filialer i Norge hadde en utlånsvekst på 11,3 prosent siste år. Veksten i innskudd fra kunder var på 20,4 prosent, dvs betydelig høyere enn veksten for norske banker.

Tabell 5.8: Hovedposter i regnskapet for utenlandske bankers filialer i Norge

	2014		2013	
	Mill.kr	% GFK	Mill.kr	% GFK
Netto renteinntekter	9 674	1,46	9 259	1,48
Andre inntekter	6 046	0,91	4 131	0,66
herav verdiendr. finansielle instrumenter	1 091	0,16	853	0,14
Driftskostnader	8 062	1,21	6 245	1,00
herav lønn og admin.kost.	4 802	0,72	4 588	0,73
Resultat før tap	7 658	1,15	7 145	1,14
Tap på utlån	772	0,12	649	0,10
Verdifall på ikke finansielle eiendeler	0	0,00	0	0,00
Resultat før skatt	6 886	1,04	6 496	1,04
	31.12.14		31.12.13	
	Mrd.kr		Mrd.kr	Vekst
Forvaltningskapital	695,3		635,2	9,5
Brutto utlån til kunder	442,4		397,6	11,3
Innskudd fra kunder	287,3		238,6	20,4

Øvrige kredittforetak

Gruppen består av tre selskaper med til sammen 477 mrd. kroner i forvaltningskapital. Resultat før skatt for denne gruppen var svakere enn i samme periode i fjor. Årsaken til dette var at ett av selskapene hadde en økning i netto urealiserte tap på finansielle instrumenter. De bokførte utlånstapene for denne gruppen er marginale. Brutto utlån til kunder økte med 2,2 prosent i 2014. Den sterke økningen i forvaltningskapitalen skyldtes valutaeffekter på obligasjonsgjelden i ett av selskapene.

Tabell 5.9: Resultatposter (3 selskaper)*

	2014		2013	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Netto renteinntekter	1 727	0,43	1 859	0,48
Andre inntekter	-656	-0,16	114	0,03
herav verdiendr. finansielle instrumenter	-701	-0,17	-17	0,00
Andre kostnader	194	0,05	189	0,05
herav lønn og personalkostnader	115	0,03	112	0,03
Resultat før tap på utlån	874	0,22	1 780	0,46
Bokførte tap på utlån	-5	0,00	109	0,03
Resultat før skatt	879	0,22	1 671	0,43
Skattekostnad	238	0,06	466	0,12
Resultat etter skatt	642	0,16	1204	0,31

*Kommunalbanken, Bolig- og Næringskreditt og Kredittforeningen for Sparebanker

Tabell 5.10: Balanseposter (3 selskaper) *

	31.12.2014	31.12.2013	
	Mill. kr	Mill. kr	% vekst
Forvaltningskapital	477 246	384 839	24,0
Brutto utlån til kunder	262 428	256 675	2,2
herav utlån vurdert til amortisert kost	124 973	116 664	7,1
herav utlån vurdert til virkelig verdi	137 455	140 011	-1,8
Gjeld v. utstedelse av verdipapirer	407 987	338 790	20,4
Gjeld til kredittinstitusjoner	33 886	13 282	155,1

*Kommunalbanken, Bolig- og Næringskreditt og Kredittforeningen for Sparebanker

Finansieringsselskaper

- Nettorenten på omtrent samme nivå som året før
- En liten økning i bokførte tap
- Årsveksten i forbrukslån fortsatt forholdsvis høy

Finansieringsselskapenes hovedområder er leasing og bilfinansiering i tillegg til kortbaserte utlån og annen forbruksfinansiering. Markedet er bredt sammensatt, og det er store variasjoner mellom selskaper når det gjelder resultat- og balanseutvikling. De foreløpige tallene omfatter 24 norske finansieringsselskaper.

Forbrukslån gis en egen omtale. I tillegg omtales utviklingen i selskaper med leasing/bilfinansiering som kjernevirksomhet samt utenlandske filialer i Norge.

Resultat

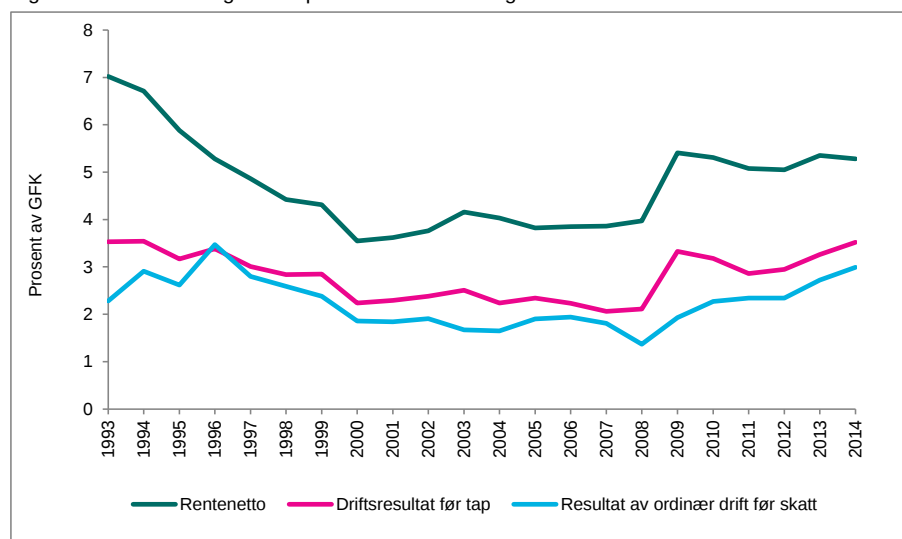
Finansieringsselskapenes resultat før skatt var på 3,1 mrd. kroner, en klar forbedring sammenlignet med året før. Resultatutviklingen er i påvirket av en økning av inntektene i ett av selskapene. Uten disse inntektene ville resultatet vært noe svakere enn i 2013.

Netto renteinntekter viste en liten nedgang, målt i forhold til GFK. De bokførte tapene lå på omtrent samme nivå som året før.

Tabell 5.12: Resultatposter

	2014		2013	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Netto renteinntekter	5 385	5,28	5 058	5,35
Andre inntekter	838	0,82	487	0,51
herav verdiendr. finansielle instrumenter	6	0,01	7	0,01
Andre kostnader	2 526	2,48	2 407	2,54
herav lønn og personalkostnader	1 082	1,06	974	1,03
Driftsresultat før tap	3 585	3,52	3 080	3,26
 Bokførte tap på utlån	 535	 0,52	 509	 0,54
Resultat før skatt	3 050	2,99	2 571	2,72
 Skattekostnad	 736	 0,72	 557	 0,59
Resultat etter skatt	2 314	2,27	2 014	2,13
 Egenkapitalavkastning	 15,7 %		 16,7 %	

Figur 5.34: Finansieringsselskapenes resultatutvikling

Balanse

Brutto utlån til kunder økte med 11,4 prosent siste tolv måneder. Ved utgangen av forrige kvartal var årsveksten 9,3 prosent. Nivået på brutto misligholdte lån er omtrent det samme som for ett år siden. Generelt ligger misligholdet i finansieringsselskapene på et høyere nivå enn i bankene.

Tabell 5.13: Balanseposter

	31.12.2014		31.12.2013		
	Mill. kr	% br. utlån	Mill. kr	% br. utlån	% vekst
Forvaltningskapital	110 333		97 653		13,0
Brutto utlån til kunder	102 076		91 644		11,4
herav utlån vurdert til amortisert kost	99 689		89 227		11,7
Tapsnedskrivninger på utlån til amortisert kost	-1 692	-1,7	-1 335	-1,5	26,7
herav individuelle tapsnedskrivninger	-1 187	-1,2	-1 015	-1,1	17,0
herav gruppenedskrivninger	-505	-0,5	-321	-0,4	57,6
Brutto misligholdte lån, 30 dager	6 351	6,2	5 800	6,3	9,5
Gjeld til kredittinstitusjoner	83 360		76 935		8,4

Forbrukslån

Både banker og finansieringsselskaper tilbyr forbrukslån. Forbruksfinansiering omfatter kortbaserte utlån og andre forbrukslån uten sikkerhet. I tabell 5.14 vises utviklingen i forbrukslån i et utvalg av selskaper som dekker hoveddelen av markedet. Utvalget består av 23 selskaper (13 banker og 10 finansieringsselskaper) ved utgangen av 2014. Både norske selskaper og utenlandske filialer inngår. Selskapene tilbyr ulike produkter, blant annet kredittkort med varierende kredittrammer, samt lån i størrelsesorden 5 000 til 400 000 kroner uten sikkerhet. Den effektive renten varierer mye avhengig av lånebeløp og nedbetalingstid, men er gjennomgående høy. Kredittvurderingene knyttet til forbrukslån er strenge, og selskapene avslår en høy andel av lånesøknadene.

Tabell 5.14: Utviklingen i forbrukslån i et utvalg selskaper*

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Forbrukslån (mill. kr)	43 352	43 936	48 913	58 118	62 693	68 828	75 302
Årsvekst %	17,4	1,4	3,0	5,1	7,8	9,8	9,4
Tap i % av forbrukslån (annualisert)	2,2	3,1	2,7	1,5	1,3	1,3	1,3
Nettorente i % av GFK	8,8	11,8	12,0	11,3	11,6	11,6	11,4
Resultat ord.drift i % av GFK (annualisert)	3,3	5,4	5,7	6,5	6,9	7,0	7,0
Brutto misligholdte lån, 90 dg. (mill. kr)	2 809	2 696	2 895	2 933	2 821	3 043	3 081
i prosent av forbrukslån	6,5	6,1	5,9	5,0	4,5	4,4	4,1
Brutto misligholdte lån, 30 dg. (mill. kr)			4 895	4 867	4 759	5 123	5 421
i prosent av forbrukslån			10,0	8,4	7,6	7,4	7,2

*Utvalget ble utvidet i 2012. Årsvekst er beregnet på grunnlag av sammenlignbart utvalg.

God lønnsomhet over lengre tid har gjort produktet attraktivt for nye tilbydere. Dette reflekteres i at veksten i forbrukslån er betydelig høyere enn den generelle kredittveksten til personkunder. Det var en sterk økning i forbrukslån i årene frem mot finanskrisen i 2008. Veksten var klart lavere i etterkant av krisen, men har økt igjen de siste årene. Forbrukslånene økte med 9,4 prosent i 2014, som var noe lavere årsvekst enn året før. En del av veksten har kommet i det utenlandske markedet.

Netto renteinntekter har siden 2009 ligget stabilt på over 11 prosent av GFK, noe som viser at selskapene priser inn den høyere risikoen som er knyttet til forbrukslån i forhold til lån med pantesikring. Målt i forhold til GFK var resultatet i 2014 på samme nivå som året før. Tapsnivået har ligget stabilt de siste årene, og er klart lavere enn før finanskrisen. Misligholdte lån i prosent av forbrukslån er noe lavere enn for ett år siden,

men nivået på tap og mislighold er generelt høyere enn for andre virksomhetsområder i banker og finansieringsselskaper.

Leasing og bilfinansiering

Finansieringsselskaper med leasing og bilfinansiering som hovedområde (10 selskaper), hadde en bedring i resultat før skatt på åtte prosent sammenlignet med 2013. Det er små variasjoner i de ulike resultatpostene sammenlignet med året før. Utlånene økte med 10,5 prosent siste tolv måneder.

Tabell 5.15: Resultatposter (10 norske finansieringsselskaper)

	2014		2013	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Netto renteinntekter	2 968	3,51	2 792	3,50
Andre inntekter	388	0,46	353	0,44
herav verdiendr. finansielle instrumenter	4	0,00	3	0,00
Andre kostnader	1 229	1,45	1 123	1,41
herav lønn og personalkostnader	723	0,85	664	0,83
Driftsresultat før tap	2 079	2,46	1 989	2,50
 Bokførte tap på utlån	 264	 0,31	 307	 0,38
Resultat før skatt	1 815	2,15	1 683	2,11
 Skattekostnad	 446	 0,53	 306	 0,38
Resultat etter skatt	1 369	1,62	1 376	1,73

Tabell 5.16: Balanseposter (10 norske finansieringsselskaper)

	31.12.2014		31.12.2013		
	Mill. kr	% br. utlån	Mill. kr	% br. utlån	% vekst
Forvaltningskapital	91 911		82 526		11,4
Brutto utlån til kunder	86 384		78 209		10,5
herav leasing	58 489		53 272		9,8
Leasing totalt i norske selskaper*	95 318		87 270		9,2
 Tapsnedskrivninger på utlån til amortisert kost	 -972	 -1,2	 -856	 -1,1	 13,5
herav individuelle tapsnedskrivninger	-678	-0,8	-617	-0,8	10,0
herav gruppenedskrivninger	-294	-0,3	-240	-0,3	22,5
Brutto misligholdte lån, 30 dager	5 255	6,1	5 005	6,4	5,0
 Gjeld til kredittinstitusjoner	 73 428		 67 966		 8,0

*omfatter 16 finansieringsselskaper og banker

Utenlandske finansieringsselskapers filialer i Norge

De utenlandske filialene i Norge hadde om lag 30 prosent av finansieringsselskapenes totale utlån ved utgangen av 2014.

Tabell 5.17: Balanseposter (19 filialer)

	31.12.2014	31.12.2013	
	Mill. kr	Mill. kr	Vekst i %
Forvaltningskapital	46 997	41 002	14,6
Brutto utlån til kunder	45 066	38 488	17,1
herav leasing (10 filialer)	12 772	12 065	5,9
Leasing totalt i utenlandske filialer*	19 196	18 497	3,8

*omfatter 12 utenlandske filialer av finansieringsselskaper og banker

6 Forsikring og pensjon

Livsforsikringsselskaper

- Bokført kapitalavkastning uendret fra året før, mens verdijustert avkastning er noe bedre
- Overskudd benyttes til oppreservering for langt liv
- Rentefall bidrar til vesentlig forverret solvenssituasjon i flere livsforsikringsselskaper målt etter Solvens II-prinsipper

Resultat

Livsforsikringsselskapene fikk et resultat før skatt på 5,9 mrd. kroner (0,5 prosent av GFK) i 2014, mot 6,9 mrd. kroner (0,7 prosent av GFK) i 2013. Oppreservering for langt liv utgjorde 6,5 mrd. kroner. Etter oppreserveringen i 2014 er gjenstående oppreserveringsbehov i underkant av 14 mrd. kroner, hovedsakelig innenfor privat ytelsespensjon og fripoliser. De offentlige tjenestepensjonsordningene er i all hovedsak ferdig oppreservert. 20 prosent av oppreserveringsbehovet skal dekkes av egenkapitalen. For ferdig oppreserverte kontrakter vil dette bidraget tilbakeføres fra egenkapitalen til kundene som overskudd tilordnet forsikringskontraktene. Overføringen fra egenkapitalen, i tillegg til ordinært overskudd på ferdig oppreserverte kontrakter, bidro til et samlet overskudd til kunder på 9,2 mrd. kroner.

Tabell 6.1: Utvalgte resultatposter

RESULTAT	2014		2013	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Forfalte bruttopremier	90 847	8,0	80 267	7,7
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	54 981	4,8	47 096	4,5
herav renteinntekter og utbytte på finansielle eiendeler	24 168	2,1	23 985	2,3
herav gevinster ved realisasjon	8 886	0,8	5 157	0,5
herav verdiendringer	14 021	1,2	11 086	1,1
Erstatninger*	-92 173	-8,1	-58 914	-5,7
Endring i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	-57 172	-5,0	-51 249	-4,9
Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	-9 206	-0,8	-6 696	-0,6
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-5 630	-0,5	-5 591	-0,5
Resultat av teknisk regnskap (kundeporteføljene)	3 034	0,3	4 570	0,4
Resultat av ikke-teknisk regnskap (selskapsporteføljen)	2 865	0,3	2 370	0,2
Resultat før skatt	5 898	0,5	6 940	0,7
Endringer i kursreguleringsfond	14 288	1,3	9 436	0,9
Verdijustert resultat før skatt	20 187	1,8	16 377	1,6
Totalresultat (inkl. andre resultatkomponenter) etter skatt	4 803	0,4	6 255	0,6

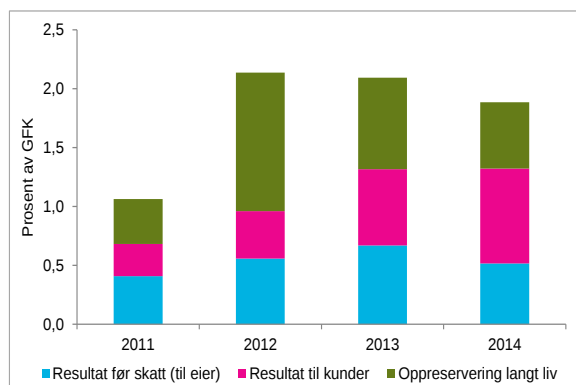
*Inkludert flytting. Den store økningen skyldes i hovedsak flytting av kommunale ordninger i 2014.

Brutto premieinntekter utgjorde 91 mrd. kroner, en økning på 10 mrd. kroner sammenlignet med 2013. Utbetalte erstatninger utgjorde 46 mrd. kroner, 1,5 mrd. kroner mer enn i 2013.

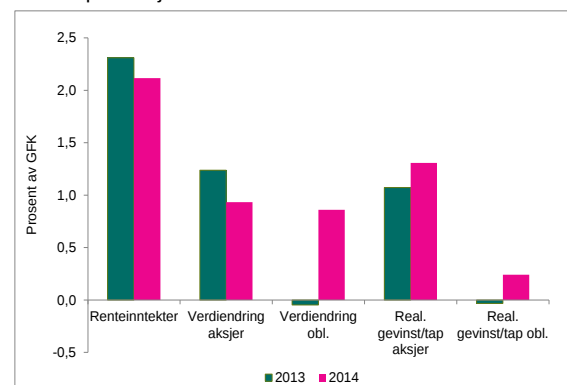
Realiserte gevinster på investeringene økte fra 5,1 til 8,9 mrd. kroner. Selskapene hadde realiserte gevinster både på aksjer og obligasjoner. Samtidig hadde de et realisert tap på derivater på 10 mrd. kroner. Det antas at dette i hovedsak kan knyttes til det betydelige fallet i kroneverdien mot slutten av 2014. De urealiserte gevinster på investeringene økte også i 2014 sammenlignet med 2013. Rentefallet i fjerde kvartal bidro til økt verdi på obligasjonsporteføljen med 9,8 mrd. kroner i 2014, mens aksjeverdiene økte noe mindre enn i 2013. Det er store forskjeller mellom selskapene.

Kursreguleringsfondet økte med 14,3 mrd. kroner i 2014, mot 9,4 mrd. kroner i samme periode i fjor. Det verdijusterte resultatet før skatt, som viser resultatet før avsetning til kursreguleringsfondet, var 20,1 mrd. kroner, mot 16,4 mrd. kroner i 2013.

Figur 6.1: Resultat før skatt, oppreservering og overskudd til kunder

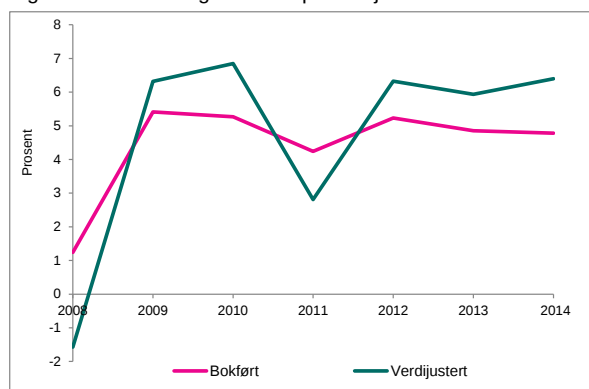
Figur 6.2: Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen

Avkastning i kollektivporteføljen

Kollektivporteføljen omfatter ytelsespensjon, fripoliser og øvrige kontrakter der kundene er garantert en årlig minsteavkastning. Bokført kapitalavkastning i kollektivporteføljen var omtrent uendret med 4,8 prosent fra 2013 til 2014. Den verdijusterte avkastningen, som inkluderer urealiserte verdiendringer, økte fra 5,9 prosent til 6,4 prosent i samme periode. Det er særlig rentefallet i 2014 som bidro til at avkastning på investeringene økte noe. I motsatt retning trekker avkastning på derivater, mens aksjeavkastningen var relativt stabil sammenlignet med året før.

Figur 6.3: Avkastning i kollektivporteføljen

Balanse

Livsforsikringsselskaperens totale forvaltningskapital var 1 200 mrd. kroner ved utgangen av 2014. Kollektivporteføljen, som består av kontrakter med rentegaranti, utgjør hoveddelen av balansen med 939 mrd. kroner. Omtalen under er først og fremst knyttet til investeringene i kollektivporteføljen hvor selskapene (eierne) bærer avkastningsrisikoen.

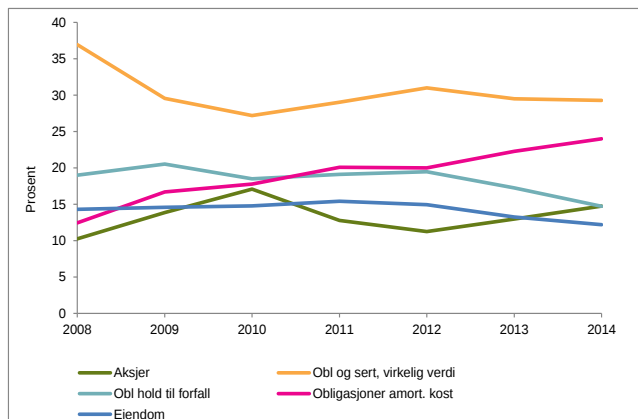
Tabell 6.2: Utvalgte balanseposter (total balanse)

	31.12.2014		31.12.2013	
	Mill. kr	% av FK	Mill. kr	% av FK
Bygninger og faste eiendommer (inkl. eiendomsselskaper)	78 809	6,6	118 910	10,9
Finansielle eiendeler til amortisert kost	380 892	31,8	356 015	32,8
Finansielle eiendeler til virkelig verdi	660 290	55,0	575 642	53,0
herav aksjer og andeler	229 757	19,2	184 941	17,0
herav obligasjoner og sertifikater	383 038	31,9	347 291	32,0
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	1 199 629	100,0	1 086 628	100,0
herav eiendeler i selskapsporteføljen	100 955	8,4	90 702	8,3
herav eiendeler i kollektivporteføljen	938 551	78,2	863 020	79,4
herav eiendeler i investeringsvalgporteføljen	159 518	13,3	132 401	12,2
Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	921 052	76,8	852 290	78,4
herav premiereserve	821 979	68,5	775 641	71,4
herav kursreguleringsfond	39 029	3,3	24 740	2,3
herav tilleggsavsetninger	28 072	2,3	24 787	2,3

Aksjeandelen i kollektivporteføljen var stabil fra tredje til fjerde kvartal med 14,7 prosent ved utgangen av 2014 for livsforsikringsselskapene samlet, men har økt fra 13 prosent ved utgangen av 2013. Andelen baserer seg på beholdningstill. Den reelle aksjeeksponeringen, inkludert derivater, kan avvike noe fra dette.

Obligasjoner målt til virkelig verdi utgjorde 29 prosent av kollektivporteføljen ved utgangen av 2014, om lag samme nivå som ett år tidligere. Obligasjoner holdt til forfall har blitt noe redusert til 15 prosent, mens øvrige obligasjoner målt til amortisert kost, har økt med to prosentpoeng til 24 prosent i samme periode. Til sammen utgjorde obligasjoner målt til amortisert kost nær 40 prosent av investeringene i kollektivporteføljen.

Figur 6.4: Investeringer i kollektivporteføljen

I investeringsvalgporteføljen, som i hovedsak består av kontrakter uten garantert rente, var aksjeandelen 56 prosent ved utgangen av 2014, mens andelen obligasjoner var 40 prosent. Aksjeandelen har økt noe de siste par årene.

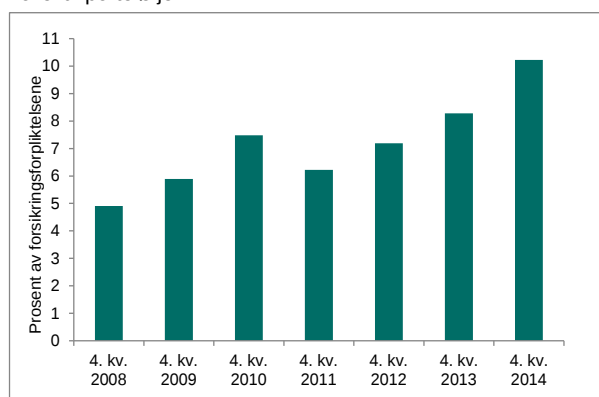
Soliditet og stresstester

Kapitaldekningen for livsforsikringsselskapene samlet var 17 prosent ved utgangen av 2014. Samtlige selskaper oppfylte kapitaldekningskravet på 8 prosent.

Bufferkapitalen⁵ var 87 mrd. kroner ved utgangen av 2014, og utgjorde 10,2 prosent av forsikringsforpliktelsene. Det er i hovedsak økt kursreguleringsfond som bidro til styrket bufferkapital. Av en samlet økning i bufferkapitalen på 20 mrd. kroner siden utgangen av 2013, utgjorde kursreguleringsfondet 14 mrd. kroner, mens 3 mrd. kroner var overskytende kjernekapital. Sammenlignet med tredje kvartal ble bufferkapitalen redusert med 5 mrd. kroner.

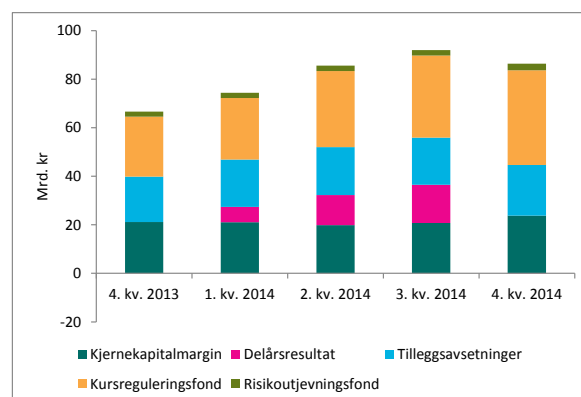
⁵ Bufferkapitalen består av kapital utover lovpålagte soliditets- og sikkerhetskrav og består av overskytende kjernekapital (kjernekapitalmargin), tilleggsavsetninger begrenset oppad til årets renteforpliktelse, delårsresultat, kursreguleringsfond, fond for urealiserte gevinster og risikoutjevningfond.

Figur 6.5: Bufferkapital i prosent av forsikringsforpliktelse* i kollektivporteføljen

*Ekskl. tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond

Figur 6.6: Sammensetning av bufferkapital

Stresstest II

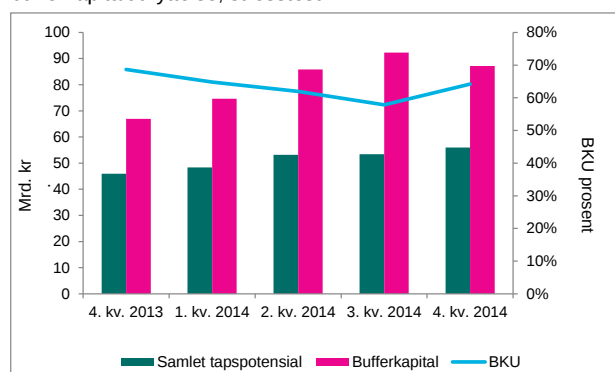
I stresstestene beregnes et tapspotensial (risikonivå) som vurderes opp mot bufferkapitalen. Forholdstallet mellom potensielt tap, gitt scenariene i stresstesten, og tilgjengelig bufferkapital viser bufferkapitalutnyttelse. En bufferkapitalutnyttelse over 100 prosent betyr at selskapet ikke har tilstrekkelig kapital hvis scenariene i stresstesten inntreffer. Det gjennomføres to stresstester hvert kvartal. Stresstest II, som bygger på gjeldende regelverk, og stresstest I som bygger på Solvens II-prinsipper, og som blant annet viser den underliggende renterisikoen knyttet til forpliktelsene.

Samlet tapspotensial består av markedsrisiko, forsikringsrisiko og motpartsrisiko. Markedsrisiko utgjør den største risikoen for livsforsikringsselskapene og følgende forutsetninger legges til grunn i beregning av markedsrisiko i stresstesten:

- et parallelt skift i rentekurven (økning) på 1,5 prosentpoeng,
- et fall i aksjekursene med 20 prosent,
- et fall i eiendomsmarkedene med 12 prosent
- en endring i kursen på utenlandsk valuta med 12 prosent
- forhåndsdefinerte spreadendringer avhengig av ratingkategori og utsteder

Bufferkapitalutnyttelsen for livsforsikringsselskapene samlet var 64 prosent ved utgangen av 2014, mot 69 prosent ett år tidligere. Bedringen skyldes at bufferkapitalen økte vesentlig mer enn samlet tapspotensial.

Figur 6.7: Samlet tapspotensiale, bufferkapital og bufferkapitalutnyttelse, stresstest II

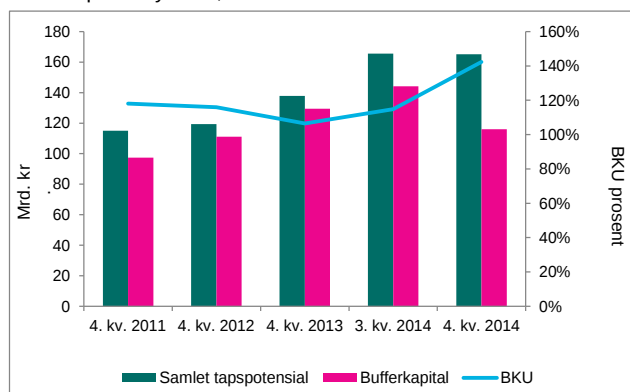

Stresstest I

For flere av livsforsikringsselskapene knytter utfordringen seg først og fremst til kapitalkravene under Solvens II. Bufferkapitalutnyttelsen i stresstest I ligger betydelig høyere enn 100 prosent for flere selskaper. For livsforsikringsselskapene samlet var bufferkapitalutnyttelsen 142 prosent ved utgangen av 2014, mot 115 prosent ved forrige årsskifte. Den 10-årige statsobligasjonsrenten har falt fra 3 til 1,5 prosent gjennom 2014, og dette har bidratt til vesentlig redusert bufferkapital i flere selskaper. Det er særlig selskaper med stor andel privat ytelsespensjon og fripoliser som påvirkes negativt av det fallende rentenivået. Tallene tar ikke hensyn til eventuelle overgangsregler, som Finanstilsynet har foreslått at norske selskaper kan søke om å benytte.

Stresstesten er en forenklet beregning av virkelig verdi av tekniske avsetninger og kapitalkravene under Solvens II. Det kan også være avvik mellom de forutsetninger som selskapene legger til grunn i sine beregninger.

Figur 6.8: Samlet tapspotensiale, bufferkapital og bufferkapitalutnyttelse, stresstest I

Pensjonskasser

- Noe lavere verdijustert avkastning enn i 2013
- Stabil aksjeandel siste år
- Bufferkapitalen styrket seg fra 2013 til 2014

Det var 85 pensjonskasser i det norske markedet ved utgangen av 2014.⁶ Omtalen omfatter de 45 største pensjonskassene, hvorav 20 private og 25 kommunale pensjonskasser. Disse pensjonskassene hadde en forvaltningskapital på 261 mrd. kroner ved utgangen av 2014, og de står for om lag 95 prosent av pensjonskassers samlede forvaltningskapital.

⁶ I tillegg er det fire pensjonskasser som fikk konsesjon i slutten av 2014, men som startet opp i begynnelsen av 2015.

Resultat

Pensjonskassene hadde et resultat før skatt på 3,8 mrd. kroner (1,5 prosent av GFK) i 2014, opp fra 1,9 mrd. kroner (0,9 prosent av GFK) i 2013. Kursreguleringsfondet økte adskillig mindre i 2014 enn i 2013, noe som bidro til nedgangen i det verdijusterte resultatet fra 13,4 mrd. kroner i 2013 til 8,2 mrd. kroner i 2014.

Premieinntektene økte i 2014 som følge av overføringen av forsikringsforpliktelser fra KLP til den nye pensjonskassen PKH. Det var en nedgang i inntektene fra finansielle investeringer i kollektivporteføljen, i første rekke som følge av at verdiene økte adskillig mindre enn i 2013. Inntektene knyttet til realisasjon av aksjer økte imidlertid sammenlignet med 2013. Kursreguleringsfondet økte med 4,4 mrd. kroner i 2014. Pensjonskassene har avsatt 1,4 mrd. kroner til opppreservering for langt liv i 2014.

Tabell 6.3: Utvalgte resultatposter pensjonskasser

RESULTAT	2014		2013	
	Mill. kr.	% av GFK	Mill. kr.	% av GFK
Premieinntekter	15 748	6,3	13 559	6,1
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	15 447	6,2	19 512	8,8
herav renteinntekter og utbytte på finansielle eiendeler	5 490	2,2	5 253	2,4
herav gevinster ved realisasjon	4 611	1,8	1 798	0,8
herav verdiendringer	4 681	1,9	11 762	5,3
Pensjoner mv.	-6 369	-2,5	-6 525	-2,9
herav overføring av premiereserve mv. til andre	-550	-0,2	-1 046	-0,5
Endring i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	-19 751	-7,9	-24 395	-11,0
herav endring i premiereserve	-13 799	-5,5	-12 519	-5,7
herav opppreservering for langt liv	-1 395	-0,6	-4 092	-1,9
herav endring i kursreguleringsfond	-4 391	-1,8	-11 499	-5,2
Midler tilordnet forsikringskontraktene -kontraktfastsatte forpliktelser*	-2 465	-1,0	-1 499	-0,7
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-581	-0,2	-526	-0,2
Resultat av teknisk regnskap (kundeporteføljene)	2 080	0,8	-280	-0,1
Resultat av ikke-teknisk regnskap (selskapsporteføljen)	1 741	0,7	2 196	1,0
Resultat før skatt	3 820	1,5	1 915	0,9
Endring i kursreguleringsfondet	4 391	1,8	11 499	5,2
Verdijustert resultat før skatt	8 211	3,3	13 414	6,1
Totalresultat (etter skatt og inkl. andre resultatkomponenter)	3 766	1,5	1 876	0,8

* For 2014 inneholder posten også tilbakeføring av midler fra egenkapitalen til kunderegnskapet for kontrakter som er ferdig opppresvert

Private pensjonskasser hadde både et noe høyere bokført og verdijustert resultat enn de kommunale pensjonskassene i 2014, i hovedsak som følge av høyere aksjeandel.

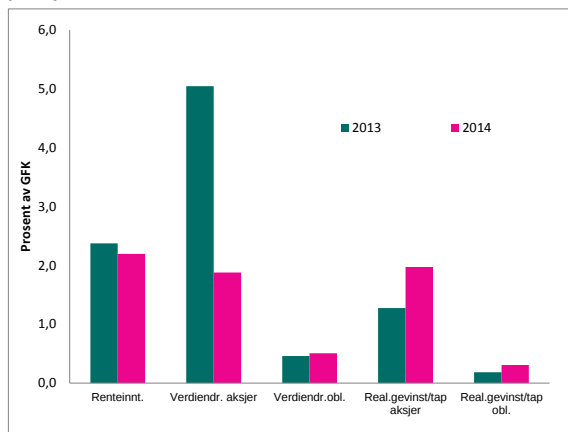
Tabell 6.4: Resultater for private og kommunale pensjonskasser i 2014

Mill. kr/ Prosent	Res.før skatt	I % av GFK	Verdijustert res. før skatt	I % av GFK
Private	2 482	1,6	5 594	3,6
Kommunale	1 339	1,4	2 618	2,8
Pensjonskasser	3 820	1,5	8 211	3,3

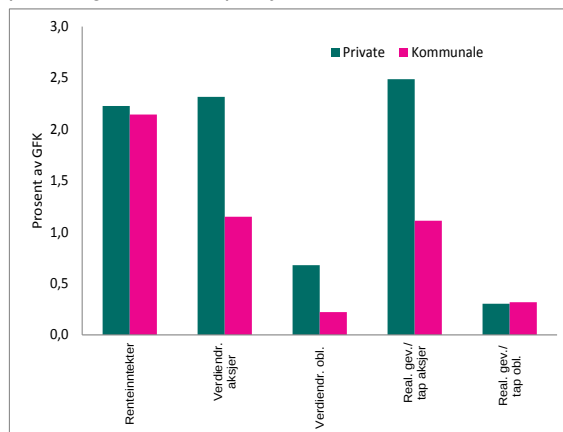
Kollektivporteføljen utgjorde 87 prosent av pensjonskassenes forvaltningskapital ved utgangen av 2014. Inntektene fra investeringene i kollektivporteføljen ble redusert med 4 mrd. kroner sammenlignet med 2013, til 15 mrd. kroner. Det var en nedgang i urealiserte gevinster på aksjer, noe som kan forklares med lavere verdioppgang i aksjemarkedene enn i 2013, men som også må sees i sammenheng med økte inntekter som følge av realisering av aksjer i 2014. Det var også en liten nedgang i renteinntektene. Private pensjonskasser

har en høyere aksjeandel enn kommunale, og hadde følgelig høyere realiserte og urealiserte inntekter på aksjer enn kommunale pensjonskasser. Private pensjonskasser hadde også noe høyere renteinntekter og inntekter fra verdiendringer på obligasjoner enn de kommunale pensjonskassene.

Figur 6.9: Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen – pensjonskasser samlet

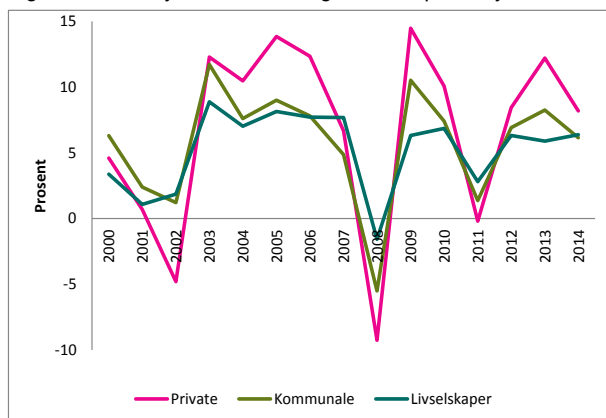

Figur 6.10: Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen – private og kommunale pensjonskasser

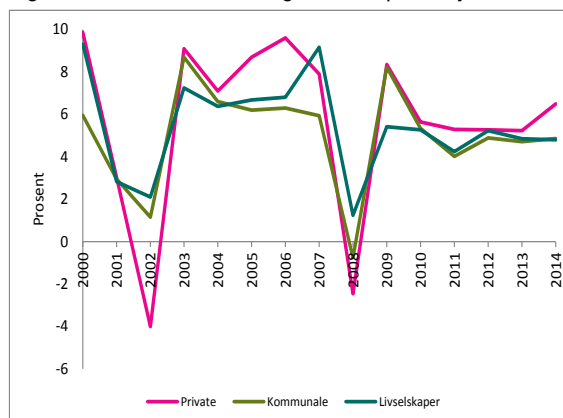

Det var en del fluktasjoner i aksjemarkedene i andre halvdel av 2014, men verdistigningen på årsbasis bidro til en verdjustert avkastning i pensjonskassene på 7,4 prosent, ned fra 10,8 prosent i 2013 da oppgangen i aksjemarkedene var større. Private pensjonskasser hadde en nedgang i den verdjusterte avkastningen fra 12,2 prosent i 2013 til 8,2 prosent i 2014. Også for kommunale pensjonskasser var det en nedgang i den verdjusterte avkastningen, fra 8,2 prosent i 2013 til 6,1 prosent i 2014. Til sammenligning hadde livsselskapene en verdjustert avkastning i kollektivporteføljen på 6,4 prosent i 2014. Pensjonskassene, og da særlig de private, har over tid hatt en høyere aksjeandel og andel obligasjoner målt til virkelig verdi enn livsselskapene. Dette har resultert i høyere verdjustert avkastning i perioder der aksjemarkedene har utviklet seg positivt.

Figur 6.11: Verdjustert avkastning i kollektivporteføljen

Figur 6.12: Bokført avkastning i kollektivporteføljen

For pensjonskassene samlet, var den bokførte avkastningen 5,9 prosent i 2014, opp fra 5 prosent i 2013. I de private pensjonskassene økte den bokførte avkastningen med 1,3 prosentpoeng til 6,5 prosent, mens den økte med 0,2 prosentpoeng til 4,9 prosent i de kommunale pensjonskassene i samme periode. Inntekter fra realisasjon av aksjer har bidratt til økningen i den bokførte avkastningen, og da særlig for de private pensjonskassene.

Balanse

Forvaltningskapitalen i pensjonskassene økte med 12 prosent til 261 mrd. kroner det siste året. Investeringsvalgporteføljen utgjør en betydelig mindre del av forvaltningskapitalen i pensjonskassene enn i livsforsikringsselskapene, med kun 3 prosent. Pensjonskassenes investeringsvalgportefølje består av kollektive ordninger, hovedsakelig med rentegaranti.

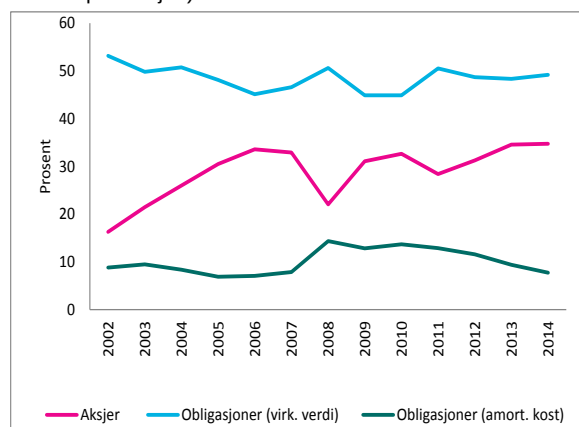
Tabell 6.5: Utvalgte balanseposter i et utvalg pensjonskasser per 31.12.2014

BALANSE	31.12.2014		31.12.2013	
	Mill kr.	I % av FK	Mill kr.	I % av FK
Bygninger og andre faste eiendommer*	13 228	5,1	12 311	5,3
Finansielle eiendeler målt til amortisert kost	21 297	8,1	21 657	9,3
herav obligasjoner o.a. verdipapirer med fast avkastning	19 736	7,6	20 263	8,7
Finansielle eiendeler målt til virkelig verdi:	224 725	86,0	198 962	85,0
herav aksjer og andeler	90 904	34,8	81 476	34,8
herav obligasjoner o.a. verdipapirer med fast avkastning	126 999	48,6	112 636	48,1
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	261 368	100,0	234 044	100,0
herav selskapsportefølje	26 683	10,2	22 925	9,8
herav investeringer i kollektivporteføljen	225 974	86,5	203 151	86,8
herav investeringer i investeringsvalgporteføljen	8 709	3,3	7 968	3,4
Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	221 251	84,7	201 305	86,0
herav premiereserve	175 375	67,1	158 319	67,6
herav kursreguleringsfond	25 425	9,7	20 985	9,0
herav tilleggsavsetninger	9 148	3,5	8 236	3,5

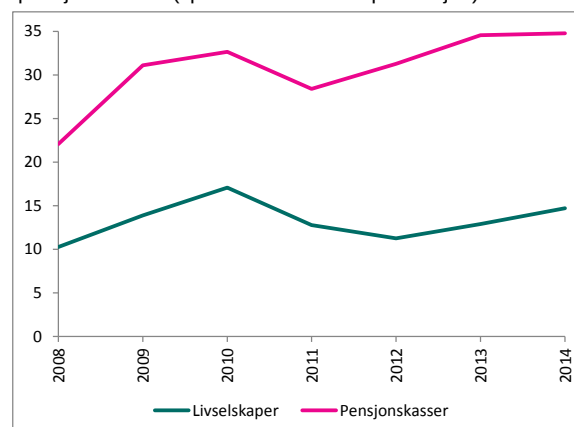
* Inkludert aksjer i datterforetak som i hovedsak er eiendomsdøtre

Obligasjoner målt til virkelig verdi er den største eiendelsposten for pensjonskassene og utgjorde 49 prosent av kollektivporteføljen ved utgangen av 2014. Aksjeandelen i kollektivporteføljen har vært stabil det siste året, og utgjorde 34,8 prosent, opp fra 34,6 prosent ved utgangen av 2013. Private pensjonskasser hadde en økning i aksjeandelen på 0,7 prosentpoeng til 38,8 prosent, mens det var en nedgang på 0,8 prosentpoeng til 28 prosent for de kommunale pensjonskassene det siste året.

Figur 6.13: Aksjer og obligasjoner i pensjonskasser (i prosent av kollektivporteføljen)

Figur 6.14: Aksjeandel i livsforsikringsselskaper og pensjonskasser (i prosent av kollektivporteføljen)

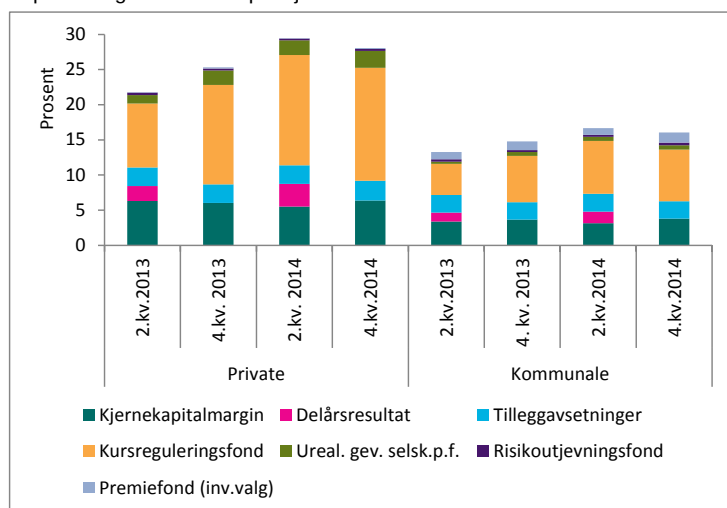
Soliditet og stresstester

Pensjonskassene i utvalget hadde en kapitaldekning på 16,2 prosent ved utgangen av 2014, mot 15,8 prosent ved utgangen 2013. For kommunale og private pensjonskasser var kapitaldekningen henholdsvis 18 prosent og 14 prosent.

Stresstester

Her omtales Stresstest II for alle de 85 pensjonskassene. Stresstestscenariot er omtalt under avsnittet om livsforsikringsselskapene. Markedsrisiko utgjør det klart største risikoområdet for pensjonskassene, hvorav aksjerisiko er den største enkeltrisikoen. Tapspotensialet for aksjerisiko økte med 1,1 mrd. kroner i 2014, noe som bidro til at samlet tapspotensial økte med 2,8 mrd. kroner. Pensjonskassenes bufferkapital økte med 8 mrd. kroner til 49 mrd. kroner i 2014 og utgjorde 23,3 prosent av forsikringsforpliktelsene (uten kursreguleringsfond og tilleggsavsetninger) ved utgangen av 2014. For private og kommunale pensjonskasser utgjorde bufferkapitalen henholdsvis 28,1 prosent og 16,1 prosent av forsikringsforpliktelsene. Til sammenligning utgjorde bufferkapitalen i livselskapene 10,2 prosent av forsikringsforpliktelsene. Kursreguleringsfondet er den største bufferkapitalkomponenten for både private og kommunale pensjonskasser, etterfulgt av overskytende kjernekapital. Økningen i pensjonskassenes bufferkapital tilskrives i første rekke økt kursreguleringsfond og tilbakeholdt overskudd som har gitt en økning i overskytende kjernekapital. De private pensjonskassene har imidlertid over tid hatt en høyere aksjeandel enn kommunale pensjonskasser og bygget opp betydelige kursreserver etter flere år med oppgang i aksjemarkedene. De har også en større overskytende kjernekapital som følge av akkumulerte overskudd over flere år.

Figur 6.15: Bufferkapital (i prosent av forsikringsforpliktelsene)
– private og kommunale pensjonskasser

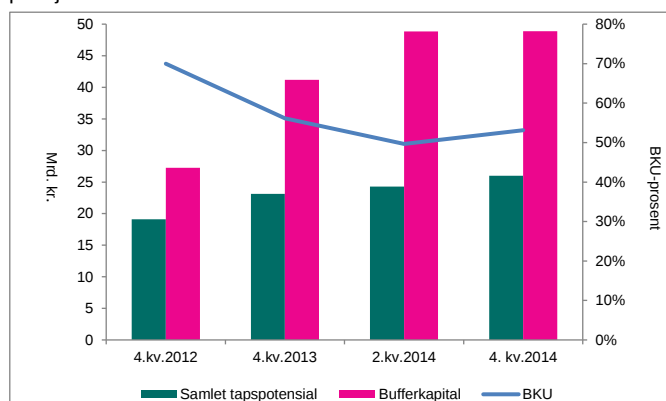

Sammenlignet med 2. kvartal 2014 er imidlertid bufferkapitalen uendret og det var en nedgang i bufferkapitalen som andel av forsikringsforpliktelsene på 1,2 prosentpoeng. Dette har sammenheng med nedgangen i aksjemarkedene i andre halvår 2014.

Pensjonskassene samlet hadde en nedgang i bufferkapitalutnyttelsen fra 56 prosent ved utgangen av 2013 til 53 prosent ved utgangen av 2014. Nedgangen i bufferkapitalutnyttelsen forklares i hovedsak med økningen i bufferkapitalen. De private pensjonskassenes bufferkapitalutnyttelse ble redusert fra 53 prosent ved utgangen av 2013 til 50 prosent ved utgangen av 2014. For kommunale pensjonskasser var det en nedgang i

bufferkapitalutnyttelsen fra 65 prosent til 61 prosent i samme periode. Fra andre kvartal 2014 til fjerde kvartal 2014 hadde pensjonskassene samlet en økning i bufferkapitalutnyttelsen fra 50 prosent til 53 prosent som følge av økning i samlet tapspotensial i perioden, mens bufferkapitalen var stabil.

Figur 6.16: Tapspotensial, bufferkapital og bufferkapitalutnyttelse – pensjonskasser samlet

Skadeforsikringsselskaper

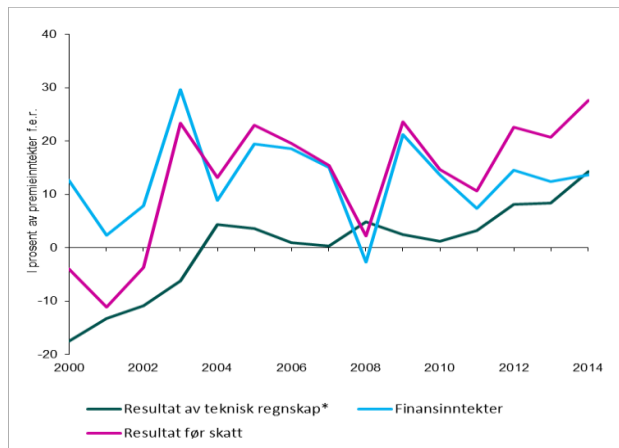
- Bedret lønnsomhet i den forsikringsrelaterte driften
- Sterk vekst i premieinntekter
- Økning i finansinntektene

Kapitlet omhandler utviklingen i resultat- og balanseregnskapet, samt soliditet, for norske skadeforsikringsselskaper, unntatt captives, sjøforsikringsselskapene Gard og Skuld, og Den Norske Krigsforsikring for Skib.

Resultat

De norske skadeforsikringsselskapene hadde samlet et resultat før skatt på 10 mrd. kroner i 2014, en økning på 3,3 mrd. kroner sammenlignet med 2013. Bedringen i resultatet skyldes i hovedsak solid premievekst og økte finansinntekter. Premieinntektene var på 36,7 mrd. kroner i 2014, en økning på 10,5 prosent fra året før. Resultatet i den forsikringsrelaterte driften var 6,3 mrd. kroner, en økning på 2,5 mrd. kroner. Ikke-teknisk regnskap hadde i 2014 et resultat på 3,9 mrd. kroner, 0,7 mrd. kroner høyere enn året før, hovedsakelig som følge av økte finansinntekter på 0,9 mrd. kroner.

Figur 6.17: Resultater i skadeforsikring

*allokert investeringsavkastning er fratrukket teknisk resultat

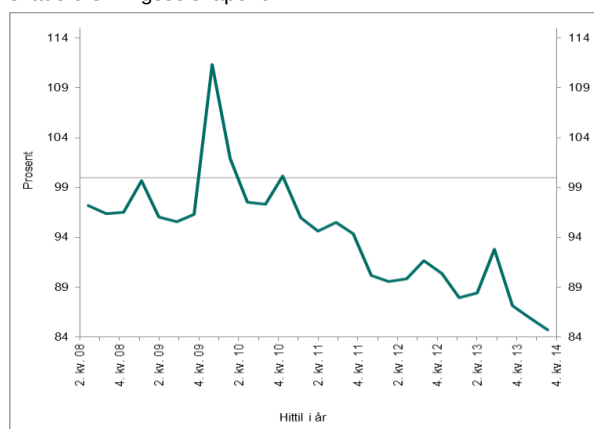
Tabell 6.6: Utvalgte resultatposter for skadeforsikringsselskapene

	2014		2013	
	Mill. kr	% av premie	Mill. kr	% av premie
Premieinntekter f.e.r.	36 693		33 209	
Andre forsikringsrelaterte inntekter	270	0,7	253	0,8
Erstatningskostnader f.e.r.	25 078	68,3	23 818	71,7
Forsikringsrelaterte driftskostnader	6 005	16,4	5 547	16,7
Endring i sikkerhetsavsetninger mv	550	1,5	1 099	3,3
Resultat av teknisk regnskap	6 264	17,1	3 727	11,2
Netto inntekter fra investeringer	4 993	13,6	4 110	12,4
Andre inntekter	52	0,1	74	0,2
Andre kostnader	123	0,3	61	0,2
Resultat av ikke teknisk regnskap	3 894	10,6	3 161	9,5
Resultat før skattekostnad	10 158	27,7	6 888	20,7

Combined ratio er et mål på lønnsomheten i den forsikringsrelaterte driften i et forsikringsselskap. Den beregnes som summen av skade- og kostnadsprosenten⁷. En combined ratio under 100 innebærer at nivået på premieinntektene ligger over summen av erstatnings- og driftskostnadene, og den forsikringsrelaterte driften har vært lønnsom. Lønnsomheten i den forsikringsrelaterte virksomheten i 2014 var noe bedre enn i 2013. Combined ratio for skadeforsikringsselskapene samlet var 84,7 prosent i 2014, fire prosentpoeng lavere enn i 2013. Skadeprocenten falt om lag tre prosentpoeng, som følge av økte premieinntekter, og var 68,3 prosent i 2014. Kostnadsprocenten var om lag uendret fra i fjor med 16,4 prosent.

⁷ Skadeprocenten beregnes som erstatningskostnader for egen regning i prosent av premieinntektene for egen regning. Kostnadsprocenten beregnes som forsikringsrelaterte driftskostnader i prosent av premieinntektene for egen regning.

Figur 6.18: Utvikling i combined ratio for alle skadeforsikringsselskapene

Balanse

Total forvaltningskapital i skadeforsikringsselskapene var 121 mrd. kroner ved utgangen av 2014, mot 116 mrd. kroner ved utgangen av 2013. Finansielle eiendeler som vurderes til virkelig verdi utgjorde 51 prosent av eiendelene, hvorav aksjer og obligasjoner mv. utgjorde henholdsvis 11 og 38 prosent. Samlet for skadeforsikringsselskapene økte investeringer i aksjer og andeler med 2,5 mrd. kroner, til 14 mrd. kroner, mens investeringer i obligasjoner mv. økte med 3 mrd. kroner til 46 mrd. kroner. Økte investeringer i obligasjoner mv. som vurderes til virkelig verdi gir største bidrag til økningen i forvaltningskapitalen.

Tabell 6.7: Utvalgte balanseposter for skadeforsikringsselskapene

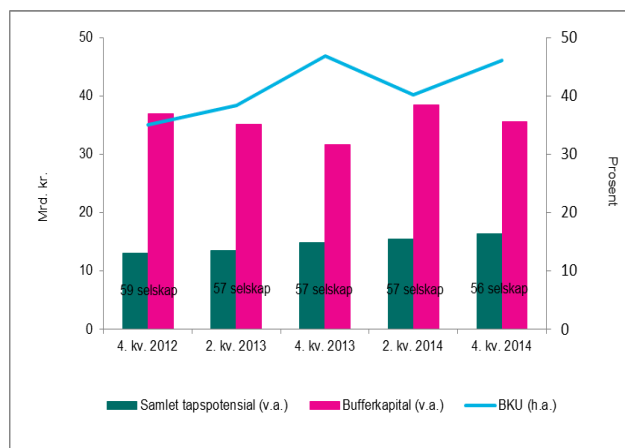
	31.12.2014		31.12.2013	
	Mill. kr	% av FK	Mill. kr	% av FK
Immaterielle eiendeler	2 760	2	2 428	2
Investeringer	97 047	80	94 346	81
Bygninger og andre faste eiendommer	509	0	494	0
Datterforetak tilknyttet foretak og felleskontrollert virksomhet	11 295	9	13 392	12
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	22 391	18	23 449	20
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	62 274	51	56 366	49
Aksjer og andeler	13 780	11	11 498	10
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	46 393	38	43 383	37
Gjenforsikringsandel av brutto forpliktelser i skadeforsikring	5 291	4	5 351	5
Fordringer	11 658	10	10 683	9
Andre eiendeler	4 030	3	2 906	3
Sum eiendeler(Forvaltningskapital)	121 421	100	116 054	100
Forsikringstekniske avsetninger	70 619	58	66 678	57

Soliditet og stresstester

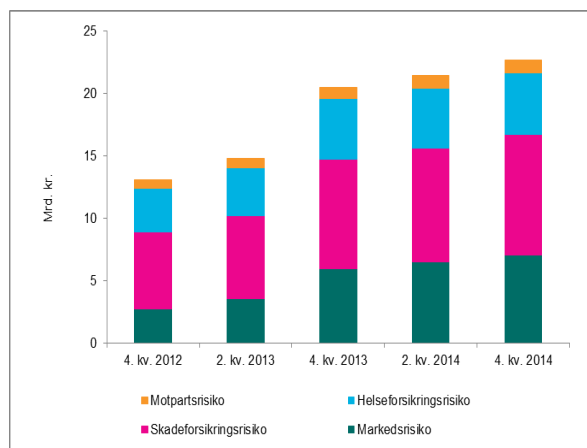
Kapitaldekningen i skadeforsikringsselskapene samlet var på 34,1 prosent ved utgangen av 2014. Samtlige skadeforsikringsselskaper oppfylte kapitaldekningskravet på 8 prosent.

Resultatene fra stresstest II viste at skadeforsikringsselskapene⁸ hadde en nedgang i bufferkapitalutnyttelsen på ett prosentpoeng fra utgangen av 2013 til utgangen av 2014. Samlet bufferkapitalutnyttelse i skadeforsikringsselskapene var 46 prosent, noe som er betydelig bedre enn i livsforsikringsselskapene. Bedringen skyldes økt bufferkapital på 4 mrd. kroner. Bufferkapitalen var på 36 mrd. kroner og samlet tapspotensial⁹ var på 16 mrd. kroner ved utgangen av 2014. Skadeforsikringsrisiko, som innebærer premierisiko, reserverisiko og katastroferisiko knyttet til naturkatastrofehendelser, utgjorde den største andelen av samlet tapspotensial.

Figur 6.19: Utvikling i tapspotensiale og bufferkapital under stresstest II

Figur 6.20: Sammensetningen av tapspotensiale*

*Tapspotensiale før diversifiseringseffekter.

⁸ Ved utgangen av 2012 var det 59 selskaper, i første, andre og tredje kvartal 2014 var utvalget 57 selskaper. Ved utgangen av 2014 var utvalget 56 selskaper.

⁹ Samlet tapspotensiale etter diversifiseringseffekter.

7 Resultat og balanse for hver bransje

BANKER (bankkonsern)

Samtlige norske banker

RESULTAT	2014		2013	
	Mill. kr.	% av GFK	Mill. kr.	% av GFK
Renteinntekter m.v.	145 658	3,16	141 100	3,28
Rentekostnader m.v.	73 946	1,60	74 685	1,74
Netto renteinntekter	71 712	1,56	66 415	1,54
Utbytte	2 831	0,06	2 230	0,05
Provisjonsinntekter m.v.	22 130	0,48	20 631	0,48
Provisjonskostnader m.v.	4 497	0,10	4 333	0,10
Netto verdiendr. på finansielle instrumenter	8 043	0,17	6 740	0,16
Andre inntekter	4 571	0,10	4 874	0,11
Lønn- og administrasjonskostnader	36 725	0,80	35 138	0,82
... herav lønn, pensjoner og sosiale ytelser oa.	23 713	0,51	22 970	0,53
Avskrivninger	3 616	0,08	3 897	0,09
Andre kostnader	5 535	0,12	5 807	0,14
Driftsresultat før tap	58 915	1,28	51 713	1,20
Tap på utlån	5 927	0,13	6 242	0,15
Verdifall på ikke-finansielle eiendeler	-503	-0,01	-139	0,00
Resultat før skatt	53 491	1,16	45 610	1,06
Skattekostnad	12 499	0,27	11 186	0,26
Resultat for perioden	40 992	0,89	34 424	0,80

BALANSE	31.12.2014		31.12.2013	
	Mill. kr.		Mill. kr.	% vekst
Forvaltningskapital	4 633 300		4 221 262	9,8
Brutto utlån til kunder	3 278 949		3 035 078	8,0
Tapsnedskrivninger av utlån (amortisert kost)	-24 358		-23 828	2,2
... herav gruppenedskrivninger	-8 223		-7 910	4,0
Innsk. fra og gjeld til kunder	2 047 413		1 887 969	8,4
Gjeld stiftet ved utsted. av verdipapirer	1 386 830		1 235 248	12,3

KREDITTFORETAK**25 kredittforetak (uten Eksportfinans)**

RESULTAT	2014		2013	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Renteinntekter m.v.	47 040	2,91	46 867	3,02
Rentekostnader m.v.	31 227	1,93	31 750	2,05
Netto rente	15 812	0,98	15 117	0,97
Utbytte, andre innt. av verdipap. m. var. avkast.	5	0,00	5	0,00
Provisjonsinntekter m.v.	150	0,01	275	0,02
Provisjonskostnader m.v.	691	0,04	543	0,03
Nto. gev./tap omløpsmidler/fin. eiend. vurd. til virk. verdi	-2 461	-0,15	-633	-0,04
Nto. gev./tap sikringsbokføring/valutakursdifferanser	472	0,03	-198	-0,01
Andre driftsinntekter	7	0,00	9	0,00
Lønn og administrasjonskostnader	6 062	0,37	6 137	0,40
...herav lønn, pensjoner og sosiale ytelser	201	0,01	199	0,01
Avskrivninger	10	0,00	11	0,00
Andre driftskostnader	265	0,02	284	0,02
Driftsresultat før tap	6 956	0,43	7 600	0,49
Tap på utlån	6	0,00	151	0,01
Resultat før skatt	6 949	0,43	7 449	0,48
Skatt på ordinært resultat	1 914	0,12	1 864	0,12
Resultat for perioden	5 035	0,31	5 577	0,36

BALANSE	31.12.2014	31.12.2013	
	Mill. kr	Mill. kr	% vekst
Forvaltningskapital	1 794 063	1 597 558	12,3
Brutto utlån til kunder	1 373 600	1 356 030	1,3
... herav vurdert til amortisert kost	1 168 900	1 137 073	2,8
...herav vurdert til virkelig verdi	204 700	218 957	-6,5
Tapsnedskrivninger av utlån (amortisert kost)	-418	-439	-4,9
...herav gruppenedskrivninger	-208	-229	-9,4
Gjeld til kredittinstitusjoner	243 208	196 953	23,5
Gjeld v. utstedelse av verdipapirer	1 409 958	1 275 678	10,5

Resultatrapport for finansinstitusjoner, 2014
Resultat og balanse for hver bransje

FINANSIERINGSSLESKAPER

24 finansieringsselskaper

RESULTAT	2014		2013	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Renteinntekter m.v.	7 418	7,28	7 051	7,46
Rentekostnader m.v.	2 033	1,99	1 994	2,11
Netto rente	5 385	5,28	5 058	5,35
Utbytte, andre innt. av verdipap. m. var. avkast.	1	0,00	1	0,00
Provisjonsinntekter m.v.	692	0,68	554	0,59
Provisjonskostnader m.v.	586	0,57	361	0,38
Nto. gev./tap omløpsmidler/fin. eiend. vurd. til virk. verdi	6	0,01	8	0,01
Nto. gev./tap sikringsbokføring/valutakursdifferanser	1	0,00	0	0,00
Andre driftsinntekter	724	0,71	285	0,30
Lønn og administrasjonskostnader	2 119	2,08	2 090	2,21
...herav lønn, pensjoner og sosiale ytelser	1 082	1,06	974	1,03
Avskrivninger	111	0,11	57	0,06
Andre driftskostnader	408	0,40	317	0,33
Driftsresultat før tap	3 585	3,52	3 080	3,26
Tap på utlån	535	0,52	509	0,54
Resultat før skatt	3 050	2,99	2 571	2,72
Skatt på ordinært resultat	736	0,72	557	0,59
Resultat for perioden	2 314	2,27	2 014	2,13

BALANSE	31.12.2014	31.12.2013	% vekst
	Mill. kr	Mill. kr	
Forvaltningskapital	110 333	97 653	13,0
Brutto utlån til kunder	102 076	91 644	11,4
Tapsnedskrivninger av utlån (amortisert kost)	-1 692	-1 335	26,7
...herav gruppenedskrivninger	-505	-321	57,6
Gjeld til kredittinstitusjoner	83 360	76 935	8,4

LIVSFORSIKRINGSSLESKAPER

12 livselskaper

RESULTAT	2014		2013	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Brutto premieinntekter	90 847	8,0	80 267	7,7
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	54 981	4,8	47 096	4,5
herav renteinntekter og utbytte på finansielle eiendeler	24 168	2,1	23 985	2,3
herav gevinster ved realisasjon	8 886	0,8	5 157	0,5
herav verdiendringer	14 021	1,2	11 086	1,1
Erstatninger, ekskl. flytting	-92 173	-8,1	-58 914	-5,7
Endring i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	-57 172	-5,0	-51 249	-4,9
herav endring i kursreguleringsfond	-14 288	-1,3	-9 436	-0,9
Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	-9 206	-0,8	-6 696	-0,6
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-5 630	-0,5	-5 591	-0,5
Resultat av teknisk regnskap (kundeporteføljene)	3 034	0,3	4 570	0,4
Resultat av ikke-teknisk regnskap (selskapsporteføljen)	2 865	0,3	2 370	0,2
Resultat før skatt	5 898	0,5	6 940	0,7
Endringer i kursreguleringsfond	14 288	1,3	9 436	0,9
Verdijustert resultat før skatt	20 187	1,8	16 377	1,6
Totalresultat (inkl. andre resultatkomponenter) etter skatt	4 803	0,4	6 255	0,6

BALANSE	31.12.2014		31.12.2013	
	Mill. kr	% av FK	Mill. kr	% av FK
Bygninger og faste eiendommer (inkl. eiendomsselskaper)	78 809	6,6	118 910	10,9
Finansielle eiendeler til amortisert kost	380 892	31,8	356 015	32,8
herav investeringer som holdes til forfall	138 187	11,5	149 022	13,7
herav utlån og fordringer	225 361	18,8	192 314	17,7
Finansielle eiendeler til virkelig verdi	660 290	55,0	575 642	53,0
herav aksjer og andeler	229 757	19,2	184 941	17,0
herav obligasjoner og sertifikater	383 038	31,9	347 291	32,0
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	1 199 629	100,0	1 086 628	100,0
herav eiendeler i selskapsporteføljen	100 955	8,4	90 702	8,3
herav eiendeler i kollektivporteføljen	938 551	78,2	863 020	79,4
herav eiendeler i investeringsvalgporteføljen	159 518	13,3	132 401	12,2
Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	921 052	76,8	852 290	78,4
herav premiereserve	821 979	68,5	775 641	71,4
herav kursreguleringsfond	39 029	3,3	24 740	2,3
herav tilleggsavsetninger	28 072	2,3	24 787	2,3

Resultatrapport for finansinstitusjoner, 2014
Resultat og balanse for hver bransje

PENSJONSKASSER

45 PENSJONSKASSER

RESULTAT	2014		2013	
	Mill. kr.	% av GFK	Mill. kr.	% av GFK
Premieinntekter	15 748	6,3	13 559	6,1
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	15 447	6,2	19 512	8,8
herav renteinntekter og utbytte på finansielle eiendeler	5 490	2,2	5 253	2,4
herav gevinster ved realisasjon	4 611	1,8	1 798	0,8
herav verdiendringer	4 681	1,9	11 762	5,3
Pensjoner mv.	-6 369	-2,5	-6 525	-2,9
Endring i forsikringsforpliktelse - kontraktsfastsatte forpliktelser	-19 751	-7,9	-24 395	-11,0
Midler tilordnet forsikringskontraktene -kontraktsfastsatte forpliktelser*	-2 465	-1,0	-1 499	-0,7
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-581	-0,2	-526	-0,2
Resultat av teknisk regnskap (kundeporteføljene)	2 080	0,8	-280	-0,1
Resultat av ikke-teknisk regnskap (selskapsporteføljen)	1 741	0,7	2 196	1,0
Resultat før skatt	3 820	1,5	1 915	0,9
Endring i kursreguleringsfondet	4 391	1,8	11 499	5,2
Verdijustert resultat før skatt	8 211	3,3	13 414	6,1
Totalresultat (etter skatt og inkl. andre resultatkomponenter)	3 766	1,5	1 876	0,8

* For 2014 inneholder posten også tilbakeføring av midler fra egenkapitalen til kunderegnskapet for kontrakter som er ferdig oppreservert

BALANSE	31.12.2014		31.12.2013	
	Mill. kr.	I % av FK	Mill. kr.	I % av FK
Bygninger og andre faste eiendommer*	13 228	5,1	12 311	5,3
Finansielle eiendeler målt til amortisert kost	21 297	8,1	21 657	9,3
herav obligasjoner o.a. verdipapirer med fast avkastning	19 736	7,6	20 263	8,7
Finansielle eiendeler målt til virkelig verdi:	224 725	86,0	198 962	85,0
herav aksjer og andeler	90 904	34,8	81 476	34,8
herav obligasjoner o.a. verdipapirer med fast avkastning	126 999	48,6	112 636	48,1
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	261 368	100,0	234 044	100,0
herav selskapsportefølje	26 683	10,2	22 925	9,8
herav investeringer i kollektivporteføljen	225 974	86,5	203 151	86,8
herav investeringer i investeringsvalgporteføljen	8 709	3,3	7 968	3,4
Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	221 251	84,7	201 305	86,0
herav premiereserve	175 375	67,1	158 319	67,6
herav kursreguleringsfond	25 425	9,7	20 985	9,0
herav tilleggsavsetninger	9 148	3,5	8 236	3,5

* Inkludert aksjer i datterforetak som i hovedsak er eiendomsdøtre

SKADEFORSIKRINGSSKAPER**43 skadeforsikringsselskaper, uten Captives**

Tall i mill. kroner og prosent av premieinntekter f.e.r.

RESULTAT	2014		2013	
	Mill. kr	% av premie	Mill. kr	% av premie
Premieinntekter f.e.r.	36 693	0,0	33 209	0,0
Andre forsikringsrelaterte inntekter	270	0,7	253	0,8
Erstatningskostnader f.e.r.	25 078	68,3	23 818	71,7
Forsikringsrelaterte driftskostnader	6 005	16,4	5 547	16,7
Endring i sikkerhetsavsetninger mv	550	1,5	1 099	3,3
Resultat av teknisk regnskap	6 264	17,1	3 727	11,2
Netto inntekter fra investeringer	4 993	13,6	4 110	12,4
Andre inntekter	52	0,1	74	0,2
Andre kostnader	123	0,3	61	0,2
Resultat av ikke teknisk regnskap	3 894	10,6	3 161	9,5
Resultat før skattekostnad	10 158	27,7	6 888	20,7

BALANSE	31.12.2014		31.12.2013	
	Mill. kr	% av FK	Mill. kr	% av FK
Immaterielle eiendeler	2 760	2	2 428	2
Investeringer	97 047	80	94 346	81
Bygninger og andre faste eiendommer	509	0	494	0
Datterforetak tilknyttet foretak og felleskontrollert virksomhet	11 295	9	13 392	12
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	22 391	18	23 449	20
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	62 274	51	56 366	49
Aksjer og andeler	13 780	11	11 498	10
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	46 393	38	43 383	37
Gjenforsikringsandel av brutto forpliktelser i skadeforsikring	5 291	4	5 351	5
Fordringer	11 658	10	10 683	9
Andre eiendeler	4 030	3	2 906	3
Sum eiendeler (Forvaltningskapital)	121 421	100	116 054	100
Forsikringstekniske avsetninger	70 619	58	66 678	57

8 Tabeller for grupper

Banker

Tabell 8.1: Resultatposter for gruppen av de 7 store bankene

	2014		2013	
	Mill.kr.	% av GFK	Mill.kr.	% av GFK
Netto renteinntekter	51 868	1,42	48 395	1,42
Andre inntekter	25 340	0,70	23 313	0,68
herav verdiendr. finansielle instrumenter	7 120	0,20	6 150	0,18
Driftskostnader	32 611	0,90	32 474	0,95
herav lønn og personalkostnader	17 387	0,48	16 971	0,50
Resultat før tap	44 597	1,22	39 234	1,15
Tap på utlån	3 804	0,10	4 396	0,13
Verdifall på ikke finansielle eiendeler	-52	0,00	-150	0,00
Resultat før skatt	40 844	1,12	34 988	1,02
Skattekostnad	9 677	0,27	8 522	0,25
Resultat etter skatt	31 167	0,86	26 465	0,77
EK-avkastning	13,4		12,6	

Tabell 8.2: Balanseposter for gruppen av de 7 store bankene

	31.12.14		31.12.13		vekst i %
	Mrd.kr	% av br. utlån	Mrd.kr	% av br. utlån	
Forvaltningskapital	3 637,0		3 306,9		10,0
Brutto utlån til kunder	2 453,3		2 269,8		8,1
Tapsnedskrivninger på utlån	-18,0	-0,8	-17,5	-0,8	2,3
herav individ. tapsnedskr.	-13,8	-0,6	-13,1	-0,6	5,0
herav gruppenedskrivning	-4,2	-0,2	-4,4	-0,2	-5,5
Brutto misligholdte utlån	29,7	1,2	31,3	1,4	-5,4
Gjeld til kredittinstitusjoner	474,7		504,8		-6,0
Innskudd fra kunder	1 492,0		1 388,7		7,4
Gjeld ved utst. av verdipapirer	1 113,5		984,2		13,1
Innskuddsdekning	60,8		61,2		

Tabell 8.3: Resultatposter for gruppen av de 23 mellomstore bankene

	2014		2013	
	Mill.kr.	% av GFK	Mill.kr.	% av GFK
Netto renteinntekter	13 703	2,07	12 294	2,04
Andre inntekter	5 412	0,82	4 630	0,77
herav verdiendr. finansielle instrumenter	737	0,11	297	0,05
Driftskostnader	8 691	1,31	8 130	1,35
herav lønn og personalkostnader	4 075	0,61	3 925	0,65
Resultat før tap	10 424	1,57	8 794	1,46
Tap på utlån	1 630	0,25	1 289	0,21
Verdifall på ikke finansielle eiendeler	-205	-0,03	-44	-0,01
Resultat før skatt	8 999	1,36	7 549	1,25
Skattekostnad	2 020	0,30	1 932	0,32
Resultat etter skatt	6 979	1,05	5 617	0,93
EK-avkastning	11,8		11,0	

Tabell 8.4: Balanseposter for gruppen av de 23 mellomstore bankene

	31.12.14		31.12.13		vekst i %
	Mrd.kr	% av br. utlån	Mrd.kr	% av br. utlån	
Forvaltningskapital	683,7		623,2		9,7
Brutto utlån til kunder	571,8		524,4		9,0
Tapsnedskrivninger på utlån	-4,5	-1,0	-4,3	-1,2	3,3
herav individ. tapsnedskr.	-1,4	-0,3	-1,8	-0,5	-23,1
herav gruppenedskrivning	-3,1	-0,7	-2,5	-0,7	21,7
Brutto misligholdte utlån	8,7	1,5	9,6	1,8	-8,5
Gjeld til kredittinstitusjoner	33,8		42,0		-19,4
Innskudd fra kunder	333,6		295,5		12,9
Gjeld ved utst. av verdipapirer	227,8		206,9		10,1
Innskuddsdekning	58,3		56,3		

Tabell 8.5: Resultatposter for gruppen av de 95 mindre bankene

	2014		2013	
	Mill.kr.	% av GFK	Mill.kr.	% av GFK
Netto renteinntekter	6 141	2,02	5 726	2,03
Andre inntekter	2 326	0,76	2 198	0,78
herav kursgev. finansielle instrumenter	186	0,06	293	0,10
Driftskostnader	4 573	1,50	4 239	1,51
herav lønn og personalkostnader	2 251	0,74	2 074	0,74
Resultat før tap	3 894	1,28	3 685	1,31
Tap på utlån	492	0,16	557	0,20
Verdifall på ikke finansielle eiendeler	-246	-0,08	55	0,02
Resultat før skatt	3 648	1,20	3 073	1,09
Skattekostnad	802	0,26	732	0,26
Periodens resultat	2 846	0,94	2 341	0,83
EK-avkastning	9,7		8,6	

Tabell 8.6: Balanseposter for gruppen av de 95 mindre bankene

	31.12.14		31.12.13		vekst i %
	Mrd.kr	% av br. utlån	Mrd.kr	% av br. utlån	
Forvaltningskapital	312,5		291,2		7,3
Brutto utlån til kunder	253,8		240,8		5,4
Tapsnedskrivninger	-2,0	-0,8	-2,0	-0,8	-0,9
herav individ. tapsnedskr.	-1,0	-0,4	-1,0	-0,4	-2,0
herav gruppenedskrivning	-0,9	-0,4	-0,9	-0,4	0,4
Brutto misligholdte utlån	4,0	1,6	4,7	1,9	-14,8
Gjeld til kredittinstitusjoner	5,9		7,3		-19,7
Innskudd fra kunder	221,8		203,8		8,9
Gjeld ved utst. av verdipapirer	45,5		44,1		3,2
Innskuddsdekning	87,4		84,6		

